

**EA
NS**

**LENNULIIKLUSTEENINDUSE
AKTSIASELTS**

**MAJANDUSAASTA ARUANNE
2021**

LENNULIIKLUSTEENINDUSE AKTSIASELTS

MAJANDUSAASTA ARUANNE 2021

ÜLDINE TEAVE JA KONTAKTID:

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts
Äriregistri kood:	10341618
Põhitegevusala:	aeronavigatsiooniteenuste osutamine
Aadress:	Kanali põik 3 Rae küla, Rae vald Harjumaa 10112
Telefon:	+372 625 8230
Faks:	+372 625 8200
E-post:	eans@eans.ee
Kodulehekülg:	www.eans.ee
Aruandeperiood:	01.01.2021 – 31.12.2021
Audiitor:	AS PricewaterhouseCoopers

SISUKORD

TEGEVJUHI PÖÖRDUMINE	5
1 ÜLEVAADE ETTEVÖTTEST	7
1.1 Lennuliiklusteeninduse visioon aastaks 2024	9
1.2 Väärtused	10
2 COVID-19 MÕJU LENNUNDUSELE JA ETTEVÖTTELE	11
2.1 2021. aasta olulised sündmused	13
3 STRATEEGIA JA EESMÄRGID	14
3.1 Strateegia 2021–2024	14
3.2 Jätkusuutlik areng.....	15
3.3 Lennuohutus ja kvaliteet.....	17
4 ETTEVÖTTE JUHTIMINE	19
5 MAJANDUSTULEMUSED	27
6 TEENUSED JA VALDKONNAD	34
6.1 Lennuliikluse korraldamine	34
6.1.1 Lennundusteabe osakond	34
6.2 Tehnika- ja äriarendus.....	35
6.2.1 Tehnikaosakond (digitaliseerimine).....	35
6.2.2 Äriarenduse osakond	35
6.3 Meie meeskond	37
7 RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	40
7.1 Finantsseisundi aruanne	40
7.2 Koondkasumiaruanne.....	41
7.3 Rahavoogude aruanne	42
7.4 Omakapitali muutuste aruanne.....	43
RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD	44
LISA 1. AASTAARUANDE KOOSTAMISEL KASUTATUD ARVESTUSPÕHIMÕTTED JA HINDAMISALUSED	44
LISA 2. RAHA JA RAHA EKVIVALENDID	53
LISA 3. FINANTSINSTRUMENDID	54
LISA 4. NÕUDED OSTJATE VASTU	55
LISA 5. MUUD NÕUDED JA ETTEMAKSED	56
LISA 6. PÕHIVARA	57
LISA 7. VÕLAKOHUSTUSED	59

LISA 8. VÕLAD TÖÖVÕTJATELE	61
LISA 9. MUUD LÜHIAJALISED KOHUSTUSED.....	62
LISA 10. OMAKAPITAL	63
LISA 11. MÜÜGITULU PÕHITEGEVUSEST	64
LISA 12. TÖÖJÕUKULUD	65
LISA 13. KAUBAD, TOORE, MATERJAL JA TEENUSED	66
LISA 14. MITMESUGUSED TEGEVUSKULUD.....	67
LISA 15. TULUMAKS.....	68
LISA 16. SIHTFINANTSEERIMINE.....	69
LISA 17. TEHINGUD SEOTUD POOLTEGA.....	70
LISA 18. OLULISED RAAMATUPIDAMISHINNANGUD	71
LISA 19. FINANTSRIISKIDE JUHTIMINE	72
LISA 20. SÜNDMUSED PÄRAST ARUANDEKUUPÄEVA	76
KAHJUMI KATMISE ETTEPANEK.....	77

TEGEVJUHI PÖÖRDUMINE

2021. aastat mõjutas sarnaselt 2020. aastaga tugevalt koroonaviiruse pandeemia ja sellest põhjustatud muutused lennuliikluses.

Pandeemialainete kordumine on toonud meid olukorda, kus esialgset liikluse taastumise prognoositavat aega on juba mitu korda edasi lükatud. Kui veel eelmise aasta sügisel julgesime loota, et liiklus taastub pandeemiaeelsele tasemele 2024. aasta lõpuks, siis nüüdseks peame tõdema, et see saab olema suurema tõenäolisusega 2027. aasta. See kõik avaldab mõju meie majandusnumbritele ja sellele, kuidas oma tegevusi planeerime.

2021. aastal teenindasid meie lennujuhid kokku 116 705 lendu, millest 85 425 olid ülelennud Eesti õhuruumist. Eesti lennujaamades toimus eelmisel aastal kokku ligikaudu 21 308 rahvusvahelist saabumist ja väljumist, millest Tallinna lennujaamast toimus kokku ligikaudu 19 991 rahvusvahelist saabumist ning väljumist. Möödunud aasta tihedaim lennuliikluse päev oli 17. detsember 2021, kui teenindasime kokku 516 õhusõidukit. Võrreldes varasemate aastatega teenindati 2021. aastal kokku 51% lende vähem kui Covid-19-eelsel 2019. aastal ja 13% rohkem kui 2020. aastal.

Kriisi kestus, ebakindlus kriisijärgse lennuliikluse taastumise suhtes ning olulisel määral vähenenud lendude mahud on muutnud kuluefektiivsuse eesmärkide täitmise Lennuliiklusteenindusele teist aastat järjest oluliselt keerulisemaks. Pandeemiast tuleneva lendude arvu vähenemise tõttu oli esialgselt eelarvestatud kahjumiks 6,26 miljonit eurot. Ettevõtte rakendas kahjumi vähendamiseks laialdasi tegevuskulude kokkuhoiumeetmeid ning lõplikuks kahjumiks kujunes 2021. aastal 3,45 miljonit eurot. Kulude kokkuhoid ei mõjutanud ohutus- ja opereerimistulemusi ning need saavutati täielikult – meie tõttu ei toimunud lendude hilinemisi ega olulisi ohutusjuhtumeid.

Oleme väga tänulikud oma omanikule Eesti riigile ja vabariigi valitsusele, kes kiitis heaks lisainvesteeringu omakapitali 10 miljoni euro ulatuses, mis võimaldab meil jätkata oluliste investeeringutega plaanide järgi ja tagab meie krediivõimekuse.

Covid-19 kriis on võimaldanud meil pöörata pilgud endale ja tegeleda ettevõttes muudatustega, mis aitavad meil tagada majandusliku efektiivsuse ja jätkusuutlikkuse pikemaks ajaks.

Uuendasime oma strateegiat aastateks 2021–2024, mille kohaselt tahame olla suunanäitajad piiriülese koostöö vallas ning aeronavigatsiooniteenuste digitaliseerimisel. Tahame olla lihtsate ja kliente võimestavate U-space'i teenuste osutaja lähiregioonis, milleks on loodud toimiv ja lahendustele suunatud koostöövõrgustik. Tahame teha koostööd eri valdkondade ekspertidega ning võtta kasutusele targad lahendused, mis aitavad meil luua ohutut ja keskkonnasäästlikku õhuruumi.

2021 oli ettevõtte jaoks ka oluline muutuste aasta. Aasta alguses panime paika uue struktuuri, mille käigus tsentraliseeriti olulisel määral tugiteenuseid ning loodi senisest selgem juhtimisstruktuur. Ühtlasi uuendati 2021. aastal tasusüsteemi, mis on senisest rohkem fokuseeritud tulemusjuhtimisele ja eesmärkide saavutamisele.

Muudatuste efektiivsemaks rakendamiseks läbis kogu ettevõtte meeskond arenguprogrammi 2.0 mille käigus praktiseeriti uusi juhtimispõhimõtteid.

2021. aastal keskendusime – peale majandusliku efektiivsuse saavutamisele – oluliste investeeringute ja arendustegevustega jätkamisele. Hoolimata keerulisest aastast liikusime piiriülese programmi FINEST tegevustega edasi plaanide järgi. FINESTi puhul on tegu Euroopa esimese omataolise katsega ühendada kahe riigi õhuruum, olles ühtlasi eeskujuks üleeuroopalisele algatusele

„Ühtne ja digitaalne Euroopa taevas“ (SES), mis on Euroopa riikide koostööprojekt eesmärgiga töötada välja ühtne ja digitaalne Euroopa õhuruum aastaks 2025. Programmi FINEST käigus luuakse Eesti ja Soome riigipiiride ülene lennuliikluse korraldamise süsteem ja teenuse osutamise võimekus, kus Eesti lennujuhid võivad vajaduse kohaselt juhtida lende Soome õhuruumis ja vastupidi. 2021. aasta jooksul tegeleti peamiselt tegutsemismudeli juurutamisega.

Regionaalsete lennujaamade digitaliseerimine ehk irdtorni projekt koostöös Cybernetica AS-ga edenes jõudsalt. Taoline digitaliseerimine võimaldab meil tulevikus hakata juhtima kõiki Eesti regionaalseid lennuvälju (Tartu, Kuressaare, Pärnu, Kärdla) irdtehnoloogial, tuginedes sarnastele alustele, ning pakkuda klientidele ühtsetel standarditel kaugelt opereeritud lennuinfo- ehk AFIS-teenust. 2021. aastal ehitasime välja tehnilised süsteemid ja tarkvara Kuressaare lennujaama jaoks ning otsepilt jõudis aasta viimastel päevadel ka meie arenduspartneri keskusesse Tallinnas.

2021. aastal alustasime koostööd Aviamaps Ltd ja Frequentis AG-ga kaardirakenduse ja CIS-andmevahetusportaali loomiseks droonioperaatoritele, mis hakkab teavet kuvama nii amatöörkasutajatele, professionaalidele kui ka riiklikele droonioperaatoritele.

Pandeemia tõttu on muutunud ka ettevõtte töökorraldus ning kaugtöö on saanud alternatiivseks töövormiks seda võimaldavatel töölõikudel. Ükski tegevus, projekt või koolitus ei ole kaugtöö tõttu ära jäänud ning ettevõtte IT-meeskond on edukalt rakendanud vastavad tehnoloogilised lahendused. Tegevjuhina on mul hea meel näha, et ettevõtte meeskond on muutunud, keerulistes oludes kiiresti kohanenud ja edukalt hakkama saanud.

Kuigi Covid-19 tekitab lennundusele iga päev katsumusi, siis usun, et oleme piisavalt tugevad, et nendega toime tulla. 2022. aastal jätkame tööd seatud eesmärkide saavutamise nimel. Need aitavad meil olla nii mehitatud kui ka mehitamata lendude turvaline ja nutikas teejuht Eesti ning Euroopa taevas.

Tahan tänada meie kliente, partnereid ja kogu Lennuliiklusteeninduse meeskonda, kes meiega sellel keerulisel ning muutusterohkel ajal koos on!

Tegevjuht, juhatuse esimees

Ivar Värk

1 ÜLEVAADE ETTEVÕTTEST

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi: Lennuliiklusteenindus või ettevõte) on uue põlvkonna lennujuhtimisteenuste pakkuja, mille peakontor asub Rae vallas Harjumaal.

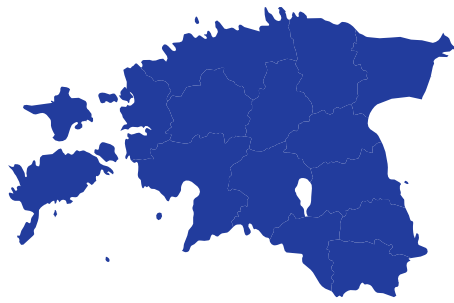
Lennuliiklusteeninduse peamine tegevusvaldkond on mehitatud ja mehitamata lendudele ohutu, digitaalse, keskkonnasõbraliku ning rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise lennujuhtimisteenuse pakkumine koos lennu liikluse korraldamisega ning rahvusliku kaitse vajaduste toetamine Eesti õhuruumi suveräänsuse tagamisel.

Lennuliiklusteeninduse juhatus korraldab ettevõtte majandustegevust kolme tähtsama huvirühma põhiootusi silmas pidades:

- **klientidele** on oluline saada ohutut, kvaliteetset, sujuvat, paindlikku ja õiglase hinnaga lennujuhtimisteenust koos lennu liikluse korraldamisega;
- **omanikule** on tähtis ettevõtte pikaajaline ja kasumlik toimimine, tagades nõutud omakapitali tootlikkuse;
- **personali** huvi on teha huvitavat ja vajalikku tööd, sealjuures areneda ning saada töö eest väärikat tasu.

Lennuliiklusteeninduse aktsiate omanik on Eesti Vabariik ja ettevõtte asub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas. Majandusaasta lõpu seisuga oli ettevõttes 187 töötajat.

77 080 km²

Tallinna FIR suurus

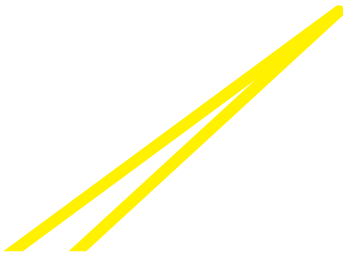

116 705

Juhitud lende kokku

+12,8%

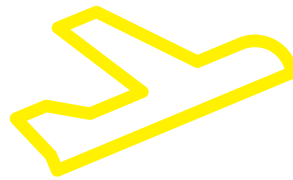
2021 vs 2020

85 425

Sealhulgas ülelende kokku

+11,9% vs 2020

21 308

Saabuvald/lahkuvald lende kokku

+18,5% vs 2020

9 972

Kohalikke lende kokku

+8,7% vs 2020

2021. aasta numbrates

Müügitulu

17,1 mln eur

+21% vs 2020

Äritulu

17,8 mln eur

+13% vs 2020

Bilansimaht

36,9 mln eur

+3% vs 2020

Investeeringute maht

2,8 mln eur

-12% vs 2020

Kahjum

3,4 mln eur

Töötajate arv

187

1.1 Lennuliiklusteeninduse visioon aastaks 2024

Lennuliiklusteeninduse visioon on olla uuendusliku, digitaalse ja piiriülese lennujuhtimisteenuse suunanäitaja Euroopas.

Oleme Euroopa kolme parima aeronavigatsiooniteenuse osutaja seas

Oleme eestvedajad piiriülese koostöö valdkonnas

Teeme tihedat koostööd eri valdkondade ekspertidega ning võtame kasutusele targad lahendused ohutu ja keskkonnasäästliku õhuruumi loomiseks ning kliendile kulutõhusa teenuse pakkumiseks

Oleme kõigis oma tegevustes keskkonnateadlikud

Oleme loonud uuenduslikud ja kestlikud äriühendused oma tegevuse laiendamiseks

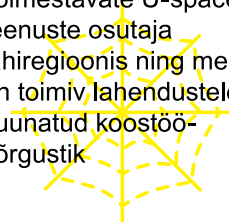
Oleme eelistatuid töötajate Eesti lennunduses

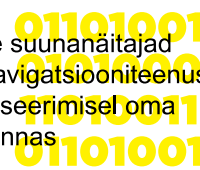
Oleme mehitamata lennunduse valdkonna sissetoojad, suunanäitajad ja eestvedajad Eestis

Oleme lihtsate ja kliente võimestavate U-space'i teenuste osutaja lähiregioonis ning meil on toimiv lahenduste suunatud koostöövõrgustik

Oleme suunanäitajad aeronavigatsiooniteenuste digitaliseerimisel oma valdkonnas

1.2 Väärtused

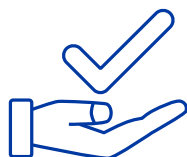
Lennuliiklusteenindus väärtustab pidevat stabiilset arengut ja majanduslikku efektiivsust. Oma tegevustes võtame aluseks põhiväärtused, milleks on koostöö, areng, ausus ja avatus.

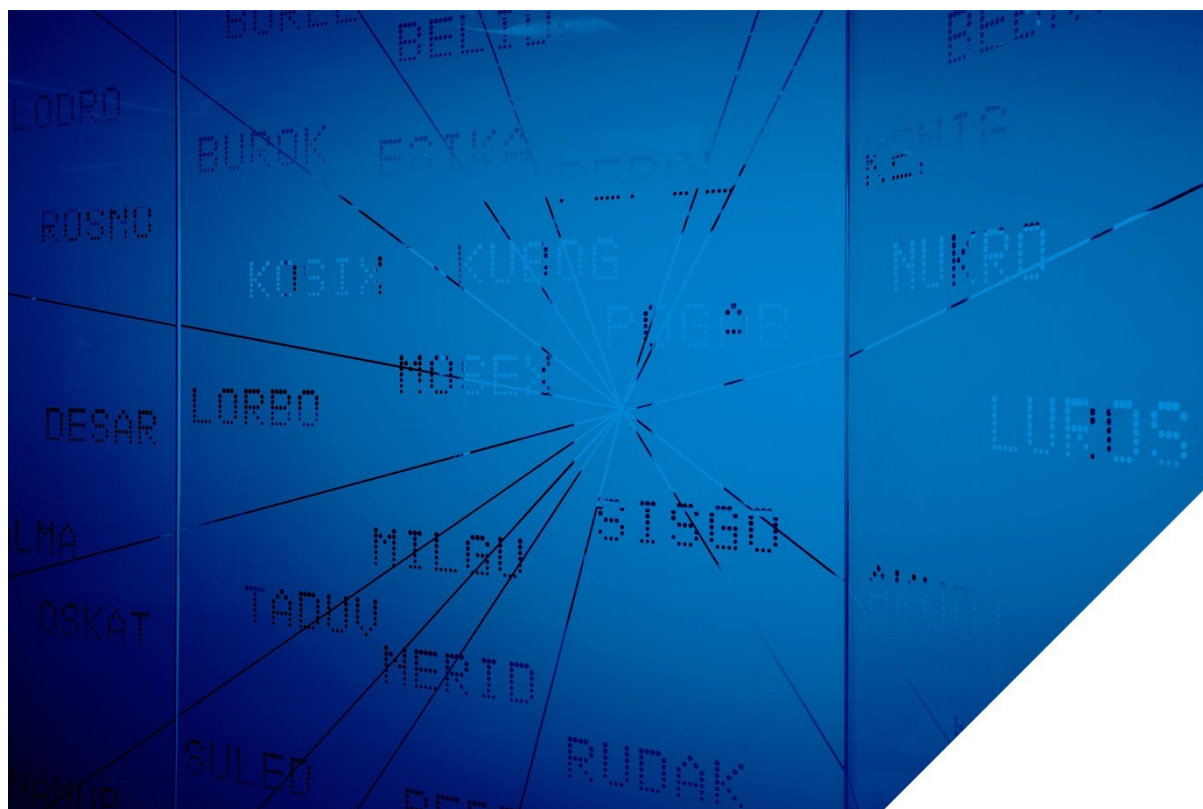
Me väärtustame **koostööd**. Saavutame eesmärged koostöö abil ja hindame kõrgelt meeskonnatööd. Peame meeskonna eesmärged olulisemaks isiklikest. Jagame lahkelt ettevõtte strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalikku teavet, hindame kolleegide aega ning märkame enda ja kolleegide panust. Oleme oma valdkonna asjatundlikud, päevad ja mõjukad eksperdid. Suhtume lugupidavalt ja hoolivalt nii endasse kui ka teistesse.

Me **arendame** ennast ja lennundust. Oleme kursis lennundussektori arengu ja valdkonna spetsiifikaga. Just seeläbi saame üheskoos arendada ettevõtet ja lennundust tervikuna nii Eestis kui ka maailmas. Näeme katsumustes võimalusi, mitte takistusi, ja mõtleme kaasa, kuidas toetada ettevõtte ning seeläbi kogu lennunduse arengut.

Oleme **ausad** ja **avatud**. Peame kinni antud lubadustest ning viime need kvaliteetselt ellu. Oleme avatud uutele ideedele. Jagame oma kavatsuste ja tegude kohta teavet nii ettevõtte sees kui ka väljaspool. Oleme oma tegemistes ausad ja läbipaistvad.

2 COVID-19 MÕJU LENNUNDUSELE JA ETTEVÕTTELE

Ülemaailmne lennundus on Covid-19 kriisi sügavaimast august – kus 2020. aastal reisilennuliiklus sisuliselt lühiajaliselt peatati – üsna edukalt välja roninud ja taastumas. Samas oli ka 2021. aasta ülemaailmsele lennundusärile jätkuvalt heitlik.

2020. aasta lõpus hakkas valitsustele ja teadlastele muret valmistama mitme uue ning veelgi nakkavama koroonaviiruse tüve tekkimine. See tõi 2021. aasta esimestel kuudel uute ja raskemakujulise viirusetüvega nakatunute arvu kiire kasvu üle maailma. Seetõttu kehtestasid riigid üksteise järel taas rangeid reisimisega seotud piiranguid kuni eriolukordade kehtestamiseni. Lisapiirangute kehtestamine tõi omakorda kaasa reisilennuliikluse vähenemise aasta esimestel kuudel.

Vaktsineerimised ja viiruse leviku tõkestamiseks rakendatud piirangud aitasid aga seni levinud viirusetüvedel mõnevõrra taanduda ning nakatumiste arvu vähenemisele tuginedes leevendasid riigid teises kvartalis ehk vahetult enne suvehooaega oluliselt piiranguid, mis tõi kaasa liikluse mahtude oodatud mõõduka kasvu.

Hinnates lendude mahu taastumist, saab lennud jagada kolme peamisse alarühma. Kaubalendude maht saavutas tänu suurele nõudlusele kiiresti Covid-19 kriisi eelse taseme. See näitab, et lennundus on teatud liiki kaupade transportimisel eluliselt vajalik.

Inimeste soov, vajadus ja valmisolek reisimiseks ei ole kadunud ka keeruliste Covid-19 viirusega seotud reisipiirangute ajal. Riikide- ja ka Euroopa-sisene lennuliiklus on pärast piirangute kaotamist tänu sellele samuti jõudsalt taastunud või taastumas kohe, kui valitsused avavad riigid vabalt reisimiseks.

Kõige keerulisem on olukord rahvusvahelise reisilennundusega. Lennuliikluse edasine kasv Eesti õhuruumis on seotud eelkõige rahvusvahelise pikamaa reisilennuliikluse avanemisega ja seda takistava Covid-19 viiruse taandumisega Venemaal ning paljudes Aasia riikides. Aasia–Euroopa ning Euroopa–Venemaa suunalise lennuliikluse olulist elavnemist on praegu takistamas riikide kehtestatud reisipiirangud rahvusvahelisele turismile nimetatud piirkondadest.

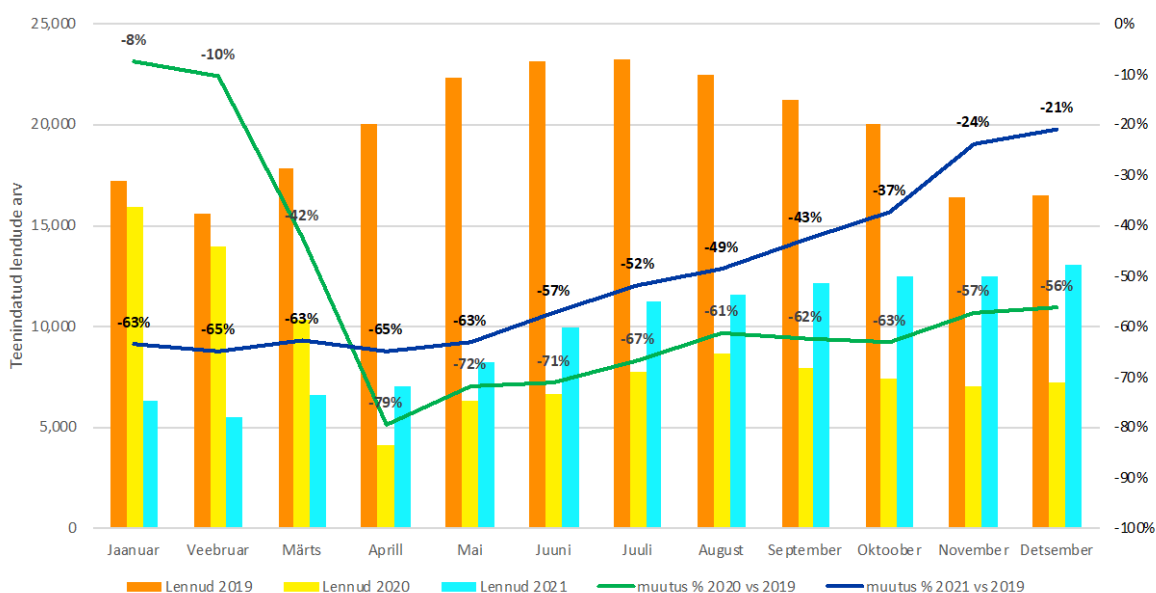
Aasia–Euroopa ning Euroopa–Venemaa suunalise lennuliiklusele avaldab täiendavalt olulist mõju Venemaa sõjalise agressiooniga seotud sanktsioonid. Vastuseks Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu 24. veebruaril 2022, võttis Euroopa Liit vastu piiravad meetmed, millega keelatakse Euroopa Liidu õhuruumi kasutamine kõigile Venemaa lennuettevõtjatele, Venemaal registreeritud õhusõidukitele ja samuti kõigile mitte-Venemaal registreeritud õhusõidukitele, mis kuuluvad või on prahitud või muul viisil kontrollitud mis tahes Venemaa füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse poolt. Keelatud on Euroopa Liidu territooriumile sisenemine, väljumine ja ülelend ning ka maandumine ja õhku tõusmine Euroopa Liidu territooriumil asuvatelt lennuväljadelt.

Need meetmed põhjustavad lennuliikluse vähenemist Euroopa Liidu territooriumi kohal olevas õhuruumis, sealhulgas Eesti õhuruumis. Venemaa on vastu sanktsioonina keelanud Euroopa Liidu ja teiste sanktsioonidega ühinenud riikide õhusõidukite ülelennu Venemaa territooriumist.

Piirangute mõju lennuliikluse voogudele on keeruline hinnata. Mõju ulatus ei tohiks siiski olla võrreldav lennuliikluse vähendamisega, mis tulenes Covid-19 pandeemia puhangust 2020 aasta märtsis. Seetõttu on Euroopa Komisjon otsustanud säilitada olemasolevad rakendusmeetmed ja protsessid kolmanda perioodi tulemuslikkuse kavade rakendamiseks kavandatud korras.

Kokku juhti 2021. aastal Eesti õhuruumis 116 705 lendu, mis on 13 217 lennu ehk 12,8% rohkem kui 2020. aastal, jäädes samas vaid ligikaudu 50% tasemele võrrelduna Covid-19-eelse 2019. aastaga.

Teenindatud lendude arv ja muutuse määr 2019–2021

Covid-19 olukorra mõju ettevõtte majandustegevusele

Covid-19 pandeemia tõttu tekkis 2020. aastal olukord, kus lennuliiklus nõudluse järsu languse ning liikmesriikide ja kolmandate riikide pandeemia puhangu piiramiseks võetud otsemeetmete tõttu märkimisväärselt vähenes. Et leevendada Covid-19 pandeemiast põhjustatud mõju õhuruumi kasutajatele, võttis Euroopa Komisjon vastu rakendusmääruse ((EL) 2020/1627, 3. november 2020) Covid-19 pandeemiast põhjustatud erakorraliste meetmete kohta ühtse Euroopa taeva algatuse tulemuslikkuse kava ja tasude süsteemi kolmandaks võrdlusperioodiks (2020–2024). Määrusega leevendati Covid-19 kriisist tulenevat mõju õhuruumi kasutajatele, külmutades lennuliiklustasude ühikumäärad 2020. ja 2021. aastaks, pannes sellega finantsiliselt keerulisse olukorda lennuliiklusteenuseid osutavad ettevõtted.

Ettevõtte 2021. majandusaasta tegevustele ja tulemustele avaldas eeltoodu tõttu jätkuvalt ulatuslikku mõju Covid-19 kaasnenud olukord:

- ettevõtte teenindatud lendude maht oli Covid-19 eelse, 2019. aastaga võrreldes 51% väiksem, mis tõi kaasa 39% väiksemad tulud võrreldes kriisieelse 2019. aastaga; põhjustades sellega puhaskahjumi summas 3,45 miljonit eurot;
- ettevõtte 2021. aasta eesmärkide seadmisel võeti sihiks tagada ettevõtte jätkusuutlikkus olukorras, kus tariifide külmutamise tulemusel puudus ettevõttel võimalus tulubaasi mõjutada, kuid teenust tuli osutada jätkuvalt ööpäev läbi ilma piiranguteta;
- olenemata sellest, et enamik ettevõtte kuludest on püsikulud ning ettevõtte võimalus kulusid olulisel määral mõjutada on suhteliselt piiratud, jätkas ettevõtte kulude kokkuhoiu režiimil;
- hinnates Covid-19 viiruse mõju kestust, otsustati lisaks kulude kokkuhoiule kärpida investeeringute mahtu; 2021. aastal jätkati ainult strateegiliselt oluliste investeeringutega.

Tegevused likviidsuse parandamiseks

30. aprillil 2021 otsustas aktsionäride üldkoosolek 2020. majandusaasta puhaskasumi katta eelmiste aastate jaotamata kasumi arvelt ning varasemate perioodide jaotamata kasumist dividende mitte maksta.

Eeltoodu põhjal otsustati Covid-19 tingitud kriisi majandusliku mõju leevendamiseks, ettevõtte tõrgeteta majandustegevuse jätkamiseks vajalike käibevahendite tagamiseks, krediivõimekuse tekitamiseks ning riigi jaoks strateegiliselt oluliste investeeringute elluviimiseks 2021. aastal tõsta ettevõtte omakapitali mahtu 10 miljonit eurot.

2.1 2021. aasta olulised sündmused

8. veebruaril 2021 alustas Lennuliiklusteenindus koos Euroopa Komisjoni loodud ühissetvõttega SESAR JU linna õhuruumi mehitamata õhusõidukite integreerimise uurimisprojektiga GOF 2.0 0 „Integrated Urban Airspace Validation“. SESAR JU projekt GOF 2.0 konsortsiumisse kuulub 14 liiget ja projekt keskendub mehitamata õhusõidukite ohutule, turvalisele ja säästvale lõimimisele linna õhuruumiga. Lennuliiklusteeninduse eestvedamisel toimusid projekti raames 2021. aasta septembris koostöös droonide arendajate ja tootjatega CAFA Tech OÜ, Thred Systems OÜ ja EHang Holdings Limited, erineva suuruse ja otstarbega droonide testlennud Tartus, Tallinnas ja Helsinki – Tallinna vahel. Testlennud toimusid 2. septembril 2021 Tartus, 13. septembril Tallinnas ning 21. septembril Helsinki – Tallinna vahel.

10. juunil 2021 otsustas Eesti Vabariigi valitsus suurendada Lennuliiklusteeninduse omakapitali 10 miljoni euro võrra. Omakapitali suurendati eesmärgiga kindlustada ettevõtte majandustegevus ja vajalikud käibevahendid viirusekriisist tingitud negatiivse seisu tõttu lennundussektoris.

3 STRATEEGIA JA EESMÄRGID

3.1 Strateegia 2021–2024

TURVALINE JA NUTIKAS TEEJUHT EESTI JA EUROOPA TAEVAS

Lennuliiklusteeninduse strateegia fookuses on ettevõtte visioon: olla uuendusliku, digitaalse ja piiriülese lennujuhtimisteenuse suunanäitaja Euroopas; täita omaniku ootused ja tagada jätkusuutlik areng.

Strateegia

Strateegia ja sellest tulenevate äri- ja tegevusplaanide koostamisel on aluseks nii Eesti-sisesed arengukavad ja partneritega kokkulepitu kui ka vastavad Euroopa Liidu algatused ja NEFAB koostöö; Eesti lennuliikluse korraldamise süsteemi harmoneeritud toimimine koos Euroopa lennuliikluse korraldamise süsteemi ja tulemuslikkuse kava põhieesmärkide saavutamine ning inimesekeskne lähenemisviis. Strateegia elluviimisel arvestame kliendi, omaniku ja töötajate ootustega.

Lennuliiklusmahtude olulise kukkumise tõttu on fookus praegu kulude ja rahavoogude juhtimisel, et tagada Lennuliiklusteeninduse jätkusuutlik areng ja aidata ettevõttel toime tulla lennunduse katsumustega. Tähtsal kohal on ohutu lennujuhtimisteenuse tagamine kompetentse personali ja piiriülese koostöö toel.

Strateegilised eesmärgid on:

- lennuohutuse taseme tagamine ja tõstmine;
- ühtse Euroopa taeva (*Single European Sky*) algatuse eesmärkide elluviimine;
- nõudlusele vastava läbilaskevõime tagamine;
- jätkusuutlik areng;
- uute äriühenduste loomine tegevuste laiendamiseks;
- optimaalne arv pühendunud ja kompetentseid inimesi;
- süsteemne aeronavigatsioonilise teeninduse valdkonna korraldamine ja koostöövõrgustiku arendamine.

Ettevõttele on omanik seadnud järgmised eesmärgid:

- irdtorni teenuse väljatöötamine regionaalsetele lennuväljadele;
- Eesti ja Soome vahelise ühtse õhuruumi ja programmi FINEST rakendamine;
- tsiviil-militaarkoostöös osalemine;
- mehitamata lennuliikluse korraldamine.

2021. aastaks seatud eesmärgid

2021. aasta tegevuste planeerimisel leppisid juhatus ja nõukogu kokku eesmärkides, mille saavutamine aitab ettevõttel tugevamalt positsioonilt Covid-19 kriisist väljuda ning liikluse kasvades

rakendatud investeeringute läbi klientidele paremat teenust pakkuda. Finantseesmärkide saavutamisel oli põhikatsumus rahavoo juhtimine ning tegevuskulude piiramine. Investeeringute eesmärk oli valmisoleku loomine piiriüleseks koostööks ning tehnoloogilise baasi uuendamine ja digitaliseerimise võimaldamine.

- EBITDA: mõõdik üle 0; täitmine: 2,2 miljonit.
- Tegevus- ja tööjõukulud alla 16,08 miljoni euro; täitmine: 15,58 miljonit eurot.
- Lennuliiklusteeninduse äriplaani uuendamine aastateks 2021–2024.

3.2 Jätkusuutlik areng

Lennuliiklusteenindus on osa ühiskonnast ja meie jaoks on oluline olla kogu oma tegevuses jätkusuutlik ja keskkonnaga arvestav. Meie jätkusuutliku arengu tegevuseesmärgid lähiaastateks on:

keskkond

- roheline energia kasutuselevõtt: 2024. aasta lõpuks on 50% meie kasutatud elektrienergiast taastuvenergia
- kasutame looduslikke ressursse ja energiat tõhusalt

efektiivsus

- efektiivsuse kasv integratsiooni- ja koostööprojektide kaudu
- äriprotsesside korrastamine ja lihtsustamine
- tarkade lahenduste kasutuselevõtt

ühiskond

- meie äritegevus on vastutustundlik
- seisame hea lennundusvaldkonna tutvustamise ja edendamise eest
- panustame haridusse ja järelkasvu koolitusse

Keskkonnasäästlikud tegevused

Oleme teadlikud lennunduse CO₂ mõjust keskkonnale ning maalima lennundussektori eesmärkidest CO₂ neutraalsuse saavutamiseks. Keskkonnamõjude vähendamiseks arvestame nii oma äritegevuses, arendusprojektides kui ka igapäevastes maapealsetes tegevustes. Ka meie kontori hoone ja lennujuhtimistorn tekitavad CO₂ heidet, mis suurelt osalt on seotud kütte ja elektrienergia tarbimisega.

Oleme seadnud eesmärgiks energiatarbimise optimeerimise ja alustanud allpool kirjeldatud tegevustega.

- Meie kontorihoone on varustatud päikesepaneelidega, mis suvekuudel tagavad ettevõtte energiatarbe 90% ulatuses. Rohelise energia tarbimise osakaalu suurendamiseks on alustatud esmalt tarbimise vähendamise ja järelkasvu koolitusega. Oleme rakendamas tarbimise ja võrgukoormuse

optimeerimislahendust koostöös FuseBox OÜ-ga, optimeerides tarbimist ning võimaldades saada reguleerimisvahenditega olenevalt kompensatsiooni.

- Võtame vaatluse alla kogu side- ja navigatsioonitaristu, uuendades seadmed muutunud vajaduse kohaselt ning lülitame välja lennunduse jaoks mittevajalikud seadmed (peilingaatorid, VOR-d jne).
- 2021. aastaga lõppes senine fikseeritud hindadega elektrienergia ostuleping ning seetõttu on kokkuvõttes elektrienergia kasutamine ülioluline meetod kulueelarve kontrollimiseks

Peale mõistliku energiatarbimise arvestamise keskkonnaga ettevõttesisestes tarbimisvalikutest. Meie kontori kööginurkadesse on paigaldatud prügi liigiti sorteerimist võimaldavad kogumissüsteemid; oleme vähendanud ühekorratooteid ja plasti; teeme regulaarselt vee analüüse, et kontrollida joogivee kvaliteeti. 2021. aastal tegi Terviseamet täiendava joogivee keemilise analüüsi, mis võimaldab meil tarbida kraanivett ja loobuda veetarnetest Saku Lättega. Ettevõtte on jaganud kõigile töötajatele isiklikud klaasist veepudelid, et vähendada plasttaarat.

Keskkonna hoidmisel on väga oluline ka Lennuliiklusteeninduse efektiivne lendude juhtimine. Lennujuhtimisega seotud protseduurid ja lennujuhi oskused mõjutavad otseselt lennukite kütusekulu, sellega seotud horisontaallennu efektiivsuse näitajaid ning lõplikku keskkonnamõju.

Majandusliku efektiivsuse tagamine

Majandusliku efektiivsuse ja likviidsuse tagamiseks jätkatakse oluliste projektide (FINEST, Irdtorn, mehitamata lennunduse arendamine) ning nendega seotud investeeringutega. Projekti FINEST edukas elluviimine võimaldab meil tulevikus teenindada sama personaliga 20% rohkem lende.

Investeeringutega jätkamiseks tegi omanik Lennuliiklusteeninduse omakapitali suurendamiseks lisasissemakse kümne miljoni euro ulatuses.

Äriprotsesside korrastamise ja lihtsustamise eesmärgil alustas Lennuliiklusteenindus 2021. aastal digiteekaardi loomist koostöös Flowit Estonia OÜ-ga. Digiteekaardi loomine võimaldab meil kaardistada infosüsteemidega seotud protsessid ning leida kitsaskohad, mille alusel on võimalik parendada olemasolevaid süsteeme ja protsesse ning võtta kasutusele targad lahendused.

Ühiskondlik panus ja koostöö

Meil on head suhted riiklike institutsioonide ja valdkonda reguleerivate asutustega nii Eestis kui ka Euroopa Liidus. Nendega koos töötame selle nimel, et lennundus oleks jätkusuutlik, ökonoomne ning jätkuvalt ohutu. Teeme koostööd lennundusvaldkonna tippeksperidega, et luua üheskoos uuenduslik, keskkonnaga arvestav ja tuleviku tingimustele vastav jagatud õhuruum.

Lennuliiklusteenindus teeb koostööd järgmiste organisatsioonidega:

- Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon (International Civil Aviation Organization – ICAO)
- Tsiviillennuliiklusteeninduste Organisatsioon (Civil Air Navigation Services Organization – CANSO)
- Borealis Alliance (Põhja-Euroopa lennuliikluste ettevõtete koostöögrupp)
- European Functional Airspace Block (NEFAB, Põhja-Euroopa funktsionaalse õhuruumi osa töögrupp)
- EUROCONTROL (Euroopa Lennunavigatsiooni Ohutuse Organisatsioon)
- Ühtse Euroopa Taeva Arendustegevuse Programm (Single European Sky Air Traffic Management Research)
- Eesti Lennundusklast

- Eesti Maksumaksjate Liit
- Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
- Eesti Personalijuhtimise Ühing PARE
- Lennundusterminoloogia komisjon

Ühiskondlik panus

Järelkasvu tagamine on meile endiselt oluline, kuid kriisi tõttu saime panustada nendesse tegevustesse planeeritust vähem. 2021. aastal toetasime üliõpilasi kahe stipendiumiga Eesti Lennuakadeemia lennujuhtimise ja lennundustehnika erialadel. Stipendiumid jagatakse edukatele üliõpilastele läbi Tartu Kultuurkapitali hallatava Eesti Lennuakadeemia toetusfondi.

3.3 Lennuohutus ja kvaliteet

Lennuohutuse tagamise ja ohutustaseme pidev parendamine on Lennuliiklusteeninduse jaoks kõrgeima prioriteediga valdkond. Panustame iga päev, et tagada ohutus ja turvalisus ning vastata kõikidele rahvusvaheliselt kehtestatud nõuetele. Organisatsioonina toetame pidevalt ohutuskultuuri arengut.

Ettevõttes pööratakse palju tähelepanu olemasolevate ohtude ja riskide väljaselgitamisele, nende ennetamiseks vajalike meetmete väljatöötamisele ja kasutuselevõtule ning süstemaatilisele järelevalvele. Seda selleks, et tuvastada õigel ajal võimalikke kitsaskohti kasutusel olevates protseduurides, meetodikes, tehnilistes süsteemides ja mujal, mis võiksid reaalse ohusituatsiooni korral määravaks saada.

Ohutuseesmärkide täitmine

- 2021. aastal teenindas ettevõtte 116 705 lendu. 2020. aastaga võrreldes suurenes operatsioonide arv 13% ehk 13 217 võrra. Kokku esitati 2021. aasta jooksul 383 juhtumiteavitus. Esitatud juhtumiteavitude arv suurenes aastaga 22,8% ehk 71 teavituse võrra.
- Lennuliiklusteeninduse põhjustatud (sealhulgas kaudse osalusega) juhtumeid oli 67. 2020. aastaga võrreldes tõusis juhtumite arv 6,5%. Põhjalikum uurimine tehti 184 juhtumile.
- 2021. aastal koostati Lennuliiklusteeninduses 16 riskianalüüsi ja kaks ohutusanalüüsi.
- 2021. aastal jätkusid tegevused äriprojektidega FINEST, irdtorn ja GOF 2.0, mille raames koostati mitmesuguseid ohutushindamisi võimalike riskide tuvastamiseks varajases etapis selliselt, et need oleksid maandatud tasemele, kus nende realiseerumisel ei oleks seatud ohtu ei ettevõtte tegevus ega ka projektide edukas edasiliikumine.
- 2021. aasta jooksul jõuti lõpuni ka ohutusmeeskondade tsentraliseerimise projektiga, mille käigus kaotati osakondade ohutusmeeskonnad ning loodi ohutuse- ja kvaliteediosakonna juurde alalised uurijapositsioonid.
- 2021. aastal sai alguse laialtlevitatav ohutuskultuurikampaania, mida ilmestasiid mitmesugused plakatid nii füüsilisel kui ka digitaalsel kujul.
- Jätkuvalt on ohutuskoolitust võimalik läbida kõikidel ettevõtte töötajatel, kuulates ja vaadates ohutusteemalist videoloengut, mida on läbi aasta ka täiendatud.
- 2021. aasta jooksul jõuti lõpuni ka ohutusmeeskondade tsentraliseerimise projektiga, mille käigus kaotati osakondade ohutusmeeskonnad ning ohutus- ja kvaliteediosakonna juurde loodi alalised uurijapositsioonid.

Juhtimissüsteemi järelevalve

Lennuliiklusteeninduse juhtimissüsteemi aluseks on standardi ISO 9001 kvaliteedijuhtimise põhimõtted, mis kindlustab klientidele stabiilse ja kvaliteetse teenuse. Meie juhtimissüsteem vastab ELi määruse 373/2017 nõuetele, mille tõenduseks on meile väljastatud Transpordiameti aeronavigatsiooniteenuse osutaja sertifikaat; rahvusvahelise kvaliteedijuhtimissüsteemi standardile ISO 9001:2015, mille kohta on meile väljastatud aeronavigatsiooniteeninduse-, lennuliiklus-, side-, navigatsiooni-, seireteeninduse- ja aeronavigatsioonilise teabe teeninduse osutamise sertifikaat. Mõlema sertifikaadi hoidmiseks toimuvad välised auditid, mis hindavad vastavust ELi määruse 373/2017 ja ISO 9001:2015 nõuetele.

Lennuliiklusteeninduse juhtimissüsteem ühildab kõiki ettevõtte juhtimissüsteeme ühtsete reeglite alustel: kvaliteet, ohutus, julgestus, kliendisuhed, töökeskkond, keskkond, kommunikatsioon, andmekaitse ja infoturbe haldamine. Süsteem aitab tagada tegevuse kliendile suunatuse, süsteemsuse ja jälgitavuse ning selle saavutamiseks on väljatöötatud juhendmaterjalid.

Juhtimissüsteemi arendamiseks ning selle mõju suurendamiseks soodustame töökultuuri teket, et töötajad oleksid teadlikud õigus- ja haldusnormides esitatud nõuetest. Püstitame eesmärged ja hoolitseme vajalike ressursside olemasolu eest, korraldame igal aastal juhtimissüsteemi juhtkonnapoolseid ülevaatusi, et juhtkonnal oleks ülevaade toimunud tegevustest, eesmärkide täitmisest ning tulevikuplaanidest.

Meie juhtimissüsteem vastab ELi määruse 373/2017 nõuetele, mille tõenduseks on meile väljastatud Transpordiameti aeronavigatsiooniteenuse osutaja sertifikaat. Lisaks vastab meie juhtimissüsteem ka rahvusvahelise kvaliteedijuhtimissüsteemi standardile ISO 9001:2015, mille kohta on meile väljastatud aeronavigatsiooniteeninduse-, lennuliiklus-, side-, navigatsiooni-, seireteeninduse- ja aeronavigatsioonilise teabe teeninduse osutamise sertifikaat. Mõlema sertifikaadi hoidmiseks toimuvad välised auditid, mis hindavad vastavust ELi määruse 373/2017 ja ISO 9001:2015 nõuetele.

Ettevõttes toimib siseauditite süsteem, mille käigus hinnatakse nõuetele vastavust ettevõtte kõikides protsessides. Lisaks juhtimissüsteemi välis- ja siseaudititele korraldatakse auditikomitee kinnitatud välisauditite plaani alusel ka täiendavaid välisauditeid eri valdkondades.

4 ETTEVÖTTE JUHTIMINE

Hea ühingujuhtimise tava aruanne

Lennuliiklusteeninduse AS käitub ettevõtte juhtimisega seotud küsimuste lahendamisel üldjuhul Hea Ühingujuhtimise Tava (edaspidi: HÜT) soovituslike juhiste alusel. Lisaks lähtutakse ettevõtte juhtimisel peale HÜT-is toodud soovituslikele juhistele ka riigivaraseadusest (edaspidi: RVS), kuna Lennuliiklusteeninduse AS kuulub 100% Eesti Vabariigile.

Seega: Lennuliiklusteeninduse AS-i ainuomaniku ning sellest tingitud spetsiifiliste iseärasuste tõttu ettevõtte juhtimises üldkoosoleku ja nõukogu tasandil ei järgi Lennuliiklusteeninduse AS mõningaid HÜT-i soovituslikke juhiseid. Alljärgnevalt on esitatud viited nendele HÜT-i sätetele (HÜT-i punkt ja selle lühikirjeldus), mida ei järgita, ja lisatud põhjendused mittejärgimise kohta.

Samas on oluline märkida, et olenemata mõnede juhiste mittejärgimisest on Lennuliiklusteeninduse AS-i tegevuse korraldamisel tagatud ainuaktsionäri ja kreditorite igakülgne huvide kaitse ning nende võrdne kohtlemine. Mittejärgitavad HÜT-i juhised puudutavad peamiselt üldkoosoleku korraldamist ja nõukogu liikmete määramist, mille eesmärk on tagada eelkõige aktsionäride huvide kaitse. Kuna Lennuliiklusteeninduse AS-i aktsiate ainuomanik on Eesti Vabariik, on aktsionäri huvid kaitstud RVS-is sätestatud põhimõtete alusel.

Lennuliiklusteeninduse juhatus koostab ettevõtte majandusaasta finantsaruande, järgides rahvusvaheliselt tunnustatud finantsaruandluse põhimõtteid. Aruannet kontrollivad audiitor ja Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu.

Lennuliiklusteeninduse juhtimisstruktuur

01.01.2021–31.12.2021:

Lennuliiklusteeninduse üldkoosolek

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi alljärgnevat HÜT-i punkte.

Punkt 1.1.1 – igale aktsionärile tagatakse õigus osaleda üldkoosolekul, võtta üldkoosolekul sõna päevakorras esitatud teemadel ning esitada põhjendatud küsimusi ja teha ettepanekuid.

Punkt 1.2.1 – üldkoosoleku kokkukutsumise teade tehakse samaaegselt selle saatmisega aktsionärile ja/või avaldamisega üleriigilise levikuga päevalehes kättesaadavaks ka emitendi veebilehel.

Punkt 1.2.3 – samaaegselt seaduses sätestatud üldkoosoleku kokkukutsumise tingimuste täitmisega avalikustab juhatus emitendi veebilehel päevakorraga seotud olulise teabe, mis on talle esitatud või muul viisil kättesaadav.

Punkt 1.2.4 – mõistliku aja jooksul enne üldkoosoleku toimumist avaldab nõukogu emitendi veebilehel enda ettepanekud päevakorras olevate teemade kohta.

Punkt 1.3.1 – üldkoosoleku juhatajaks ei valita nõukogu esimeest ega juhatuse liiget.

Punkt 1.3.2 – üldkoosolekul osalevad juhatuse liikmed, nõukogu esimees ning võimalusel ka nõukogu liikmed ja vähemalt 1 audiitoritest.

Punkt 1.3.3 – emitent teeb vastavate tehniliste vahendite olemasolul ning juhul, kui see ei ole talle liiga kulukas, üldkoosoleku jälgimise ja sellest osavõtu võimalikuks sidevahendite kaudu (nt internet).

Ülaltoodud HÜT-i juhiste mittejärgimine on tingitud asjaolust, et Lennuliiklusteeninduse AS-i ainuaktsionäriks on Eesti Vabariik ning aktsionäri õiguste teostajaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, mida esindab aktsionäride üldkoosolekul majandus- ja taristuminister. Aktsionäri õiguste teostamine ja esindaja volitused on sätestatud RVS-is ning üldkoosolekute toimumine ja sellel osalejad määratakse vajaduse järgi kooskõlastatult ainuaktsionäriaga.

30. aprillil 2021. aastal toimus Lennuliiklusteeninduse korraline üldkoosolek. 2021. aasta korralisel üldkoosolekul osalesid majandus- ja taristuminister, nõukogu esimees, juhatuse esimees ning üks majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi töötaja; audiitor koosolekul ei osalenud. Koosolekust ei tehtud tehniliste sidevahendite kaudu ülekannet.

Üldkoosolekul andis juhatuse esimees ülevaate 2020. aasta majandustulemustest, eesmärkide täitmisest, toimunud välisaudititest ja riskijuhtimisest ning olulisematest arendustegevustest.

Nõukogu esimees andis ülevaate Lennuliiklusteeninduse nõukogu tööst 2020. aastal, kontrollikeskkonnast ning tasustamisest. Ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamiseks ja riigi jaoks strateegiliselt oluliste investeeringute elluviimiseks ning krediitvõimekuse tekitamiseks tegi nõukogu omanikule ettepaneku tõsta omakapitali mahtu 10 miljoni euro võrra.

Korraline üldkoosolek kinnitas 2020. aasta majandusaasta aruande ja tegi ettepaneku katta 2020. majandusaasta kahjum eelmiste aastate jaotamata kasumi arvelt.

Lennuliiklusteeninduse nõukogu

Lennuliiklusteeninduse nõukogu koosneb põhikirja alusel neljast liikmest. Liikmed määratakse kolmeks aastaks ja nende tasu määrab üldkoosolek. Nõukogu ülesanne on jälgida ettevõtte

strateegilisi eesmärke ja äriplaani ning juhatuse tegutsemist nende elluviimiseks. Nõukogu annab juhatusele korraldusi ettevõtte sisekontrollisüsteemi tagamiseks ja nõusolekuid igapäevase majandustegevuse piiridest väljuvateks tehinguteks. 2021. aastal käis nõukogu koos seitsmel korral (2020. aastal üheksal korral).

Nõukogu liikmed 01.01.2021–31.12.2021:

Esimees

Kuldar Väärssi (alates 01.06.2021)

Priit Põldoja (kuni 01.06.2021)

Liikmed

Andres Uusma

Riina Varts

Sven Kirsipuu
(alates 01.06.2021)

Kaupo Raag
(kuni 31.05.2021)

Punkt 3.1.3 – Nõukogu hindab korrapäraselt juhatuse tegevust emitendi strateegia elluviimisel, samuti hindab nõukogu emitendi finantsseisundit, riskijuhtimise süsteemi, juhatuse tegevuse õiguspärasust ning seda, kas emitenti puudutav oluline teave on nõukogule ja avalikkusele nõuetekohaselt teatavaks tehtud.

Nõukogu komiteede (auditikomitee, tasustamiskomitee jmt) asutamisel ja komiteedega seotud asjaolude muutmisel ei pea ettevõtte otstarbekaks avaldada oma veebilehel nende olemasolu, ülesandeid, koosseisu ja kohta, kuna ettevõttel on üks aktsionär ning nõukogu koosolekute protokollid edastatakse riigivaraseaduse alusel nii üldkoosolekule kui ka rahandusministrile.

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi HÜT-i punkti 3.2.2 – vähemalt pooled emitendi nõukogu liikmetest on sõltumatud. Kui nõukogus on paaritu arv liikmeid, siis võib sõltumatuid liikmeid olla üks liige vähem kui sõltuvaid liikmeid. Nõukogus on põhikirja alusel 3–6 liiget. Lennuliiklusteeninduse nõukogu on neljaliikmeline. Vastavalt RVS-i §-le 81 lg 1¹ lähtub osaluse valitseja nimetamiskomitee ettepanekust nõukogu liikmete valimiseks ja koosseisu suuruse määramiseks.

Vastavalt HÜT-i punktile 3.2.5 esitatakse alljärgnevalt andmed 2021. aastal makstud Lennuliiklusteeninduse nõukogu liikmete tasu suuruse ja tasustamise korra kohta.

Nõukogu liikmete tööjõukulud kokku (töötasud sotsiaalmaksudeta) olid 31 313 eurot (2020. a 29 338 eurot).

Nõukogu tasustamise kord on sätestatud RVS-i § 85. RVS-i alusel nõukogu liikmetele makstava tasu suuruse ja selle maksmise korra otsustab osaluse valitseja ainuaktsionärina, arvestades äriühingu spetsiifikat.

Lennuliiklusteeninduse nõukogu liikme tasu suurus on 500 eurot kuus ja nõukogu esimehe tasu suurus 1000 eurot kuus. Tasu makstakse nõukogu liikmele üks kord kuus. Nõukogu liikmele ei maksta tasu selle koosoleku toimumise kuu eest, mil ta nõukogu otsuste vastuvõtmisel ei osalenud.

Rahandusministri määrust „Riigi asutatud sihtasutuse nõukogu liikmete ning riigi osalusega äriühingu nõukogu organi töös osalevate nõukogu liikmete tasustamise kord ja tasude piirmäärad“ sätestab riigi asutatud riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, nõukogu liikmetele nõukogu organi töös osalemise eest makstavate tasude piirmäärad ja tasustamise korra. Vastavuses ülalnimetatud määrusega lisandub nõukogu liikme tasule lisatasu nõukogu organi tegevuses osalemise eest. Lennuliiklusteeninduse nõukogu organ on auditikomitee. Nõukogu liikme auditikomitee tegevuses osalemise eest makstakse komitee liikmele tasu 25% nõukogu liikme tasust, komitee esimehe tasu võib moodustada kuni 37,5% nõukogu liikme tasust.

Punkt 3.3.2 – HÜT-i aruandes näidatakse ära majandusaasta jooksul tekkinud huvide konfliktid koos igakordsete lahendustega.

2021. aasta majandusaasta aruande koostamiseni ei ole Lennuliiklusteeninduse nõukogu liikmed teavitanud ettevõtjat ühestki teadaolevast huvide konfliktist.

Lahkumishüvitist ja teisi lisatasusid peale tasu nõukogu organi tegevuses osalemise eest Lennuliiklusteeninduse nõukogu liikmetele ei maksta.

Auditikomitee

Auditiortegevuse seaduse kohaselt on ettevõtte moodustanud auditikomitee, mis on nõukogu nõuandev organ ning mille ülesanne on nõukogu nõustamine järelevalvega seotud küsimustes, sealhulgas raamatupidamise korraldamise, välisauditi, sisekontrollisüsteemi toimimise, finantsriskide juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse monitooringu kohta, samuti eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise kohta. Auditikomitee esitab oma ülesannetest olenevalt nõukogule ettepanekuid ja soovitusi.

Esimees

Sven Kirsipuu (alates 01.06.2021)

Kaupo Raag (kuni 31.05.2021)

Liikmed

Andres Uusma

Taivo Linnamägi
(alates 01.03.2021)

2021. aastal toimus kolm auditikomitee koosolekut. Vaadati üle ja kiideti heaks 2020. majandusaasta aruanne. Koosolekutel käsitleti ettevõtte vahearuandeid, investeeringute kava, auditite käigus tehtud tähelepanekuid ja antud soovitusi ning esitati tulemused teadmiseks ettevõtte nõukogule. Audiitorettevõtte AS PricewaterhouseCoopers andis auditikomiteele ülevaate olulisematest tähelepanekutest ja esitas tähelepanekud ning ettepanekud riskijuhtimise ja kontrollisüsteemide kohta 2020. aasta majandusaasta aruande järelalusotsust andes.

Juhatus

Lennuliiklusteeninduse juhatus esindab ja juhib ettevõtte igapäevast majandustegevust iseseisvalt kooskõlas seaduste ja põhikirja nõuetega. Juhatus võib vastu võtta kõiki ettevõtte tegevusega seotud otsuseid ja teha iseseisvalt kõiki tehinguid, mis ei ole seaduse või põhikirja alusel üldkoosoleku või nõukogu pädevuses. Juhatus liikmete vastutusvaldkonnad ja tööülesanded on kirjeldatud juhatus liikmete lepingutes.

Alates 1. juunist 2021 kuulub Lennuliiklusteeninduse juhatusse neli liiget.

Esimees

Ivar Värk

Liikmed

Üllar Salumäe
lennujuhtimise valdkond

Jaanus Selge
tehnika- ja äriarenduse
valdkond

Meelis Kruusmann
(alates 01.06.2021)
finantsvaldkond

2021. aastal pidas juhatus 20 koosolekut (2020. a 30 koosolekut).

HÜT-i punkti 2.2.7 järgi esitatakse alljärgnevalt andmed 2021. aastal Lennuliiklusteeninduse AS-i juhatuse liikmetele makstud juhatuse liikme tasude suuruse kohta ning kirjeldatakse lahkumishüvitiste ja lisatasude määramise süsteemi.

Lennuliiklusteeninduse juhatuse liikmetele tasuti 2021. aastal kokku 384 077 tuhat eurot (2020. a 252 629 eurot). 2021. aasta majandustulemuste eest makstava võimaliku preemia otsustab nõukogu pärast majandusaasta aruande kinnitamist. Juhatus liikmele makstava lisatasu ning lahkumishüvitise suuruse piirmäärad on sätestatud RVS § 86 lg-tes 2 ja 3, mille alusel ei või Lennuliiklusteeninduse AS-i juhatuse liikmele makstava lisatasu suurus kokku ületada juhatuse liikme nelja kuu tasu. Seisuga 31.12.2021 on Lennuliiklusteeninduses kehtivate lepingute põhjal kohustus maksta juhatuse liikmetele tagasikutsumise korral hüvitist kolme kuu juhatuse liikmetasu ulatuses.

Lisatasu määramine peab olema põhjendatud ning arvestama Lennuliiklusteeninduse puhul loodud lisandväärtust ja turupositsiooni. Lahkumishüvitist võib maksta üksnes juhatuse liikme tagasikutsumisel nõukogu algatusel enne tema volituste tähtaja möödumist ning selle suurus ei või ületada juhatuse liikme kolme kuu tasu.

Juhtkond

Ivar Värk, juhatuse esimees, administratsioon

Üllar Salumäe, juhatuse liige, lennujuhtimise korraldamine

Jaanus Selge, juhatuse liige, tehnika- ja äriarendus

Meelis Kruusmann, juhatuse liige, finantsjuhtimine

Chris-Helin Loik, personal ja koolitus

Kristjan Telve, ohutus ja kvaliteet

Kalmer Sütt, lennundusteave

Teve Rahula, äriarendus

Teabe avaldamine

Lennuliiklusteenindus ei rakenda täielikult HÜT-i punkti 5.

Mitterakendamise põhjus on Lennuliiklusteeninduse aktsionäride struktuur – Lennuliiklusteenindusel on üks aktsionär. Seega ei ole teabe avaldamine veebilehel efektiivne ning otstarbekas aktsionäride teavitamise viis; samuti ei ole seetõttu otstarbekas jagada kogu teavet ka inglise keeles.

HÜT-i punkti 5 nõuete täpsest mitterakendamisest olenemata saadab ettevõtte vajalikud aruanded aktsionärile otse ning avaldab veebilehel teavet, mis pakub või võib huvi pakkuda avalikkusele. Samuti rakendab Lennuliiklusteenindus HÜT-i punktis 5.6 sätestatud hoolsuse ja läbimõelduse põhimõtet suhtlemisel ajakirjanduse ning teiste huvirühmadega.

Lennuliiklusteeninduse veebilehel avaldatakse igal juhul teave, mille avaldamise kohustus tuleneb kehtivatest õigusaktidest, sh riigivaraseadusest.

Finantsaruandlus ja auditeerimine

Punkt 6.2.3 – audiitorite rotatsiooni korraldamisel võtab emitent aluseks Finantsinspektsiooni 24. septembri 2003 juhendi „Riikliku finantsjärelevalve teatud subjektide audiitorite rotatsioon“. Nimetatud soovituslikku juhendit ei jälgita, audiitor nimetatakse kolmeks kalendriaastaks konkursi tulemuste alusel.

5 MAJANDUSTULEMUSED

Finantsnäitajad 2020–2021, eurodes

	2021	2020
Müügitulu	17 105 141	14 142 921
Käibe muutus	20,9%	-49,8%
EBITDA	2 205 372	-949 140
Ärikasum	-3 199 324	-6 218 747
Maksueelne kasum	-3 454 185	-6 483 887
Puhaskasum/-kahjum	-3 454 185	-6 483 887
Puhaskasumi muutus	47%	-300%
Müügitulu töötaja kohta	97 188	71 070
EBITDA marginaal	13%	-7%
Maksueelse kasumi marginaal	-20%	-46%
Puhasrentaablus	-20%	-46%
Omakapitali osakaal	50%	33%
Omakapitali rentaablus (ROE)	-23%	-43%
Varade tootlus (ROA)	-9%	-17%
Maksevõime kordaja	2,9	1,3
Võlakordaja	0,5	0,7
Keskmine töötajate arv	176	199

EBITDA = kasum enne finantstulusid ja -kulusid, dividendide tulumaksu ning amortisatsiooni

*EBITDA marginaal = EBITDA / müügitulu * 100%*

*Maksueelse kasumi marginaal = maksueelne kasum / müügitulu * 100*

*Puhasrentaablus = puhaskasum / müügitulu * 100%*

Müügitulu töötaja kohta = müügitulu / keskmine töötajate arv

*Omakapitali osakaal = omakapital / bilansimaht * 100%*

*Omakapitali tootlus (ROE) = puhaskasum / keskmine omakapital * 100%*

*Varade tootlus (ROA) = puhaskasum / keskmine varade maht * 100%*

Maksevõime kordaja = käibevarad / lühiajalised kohustused

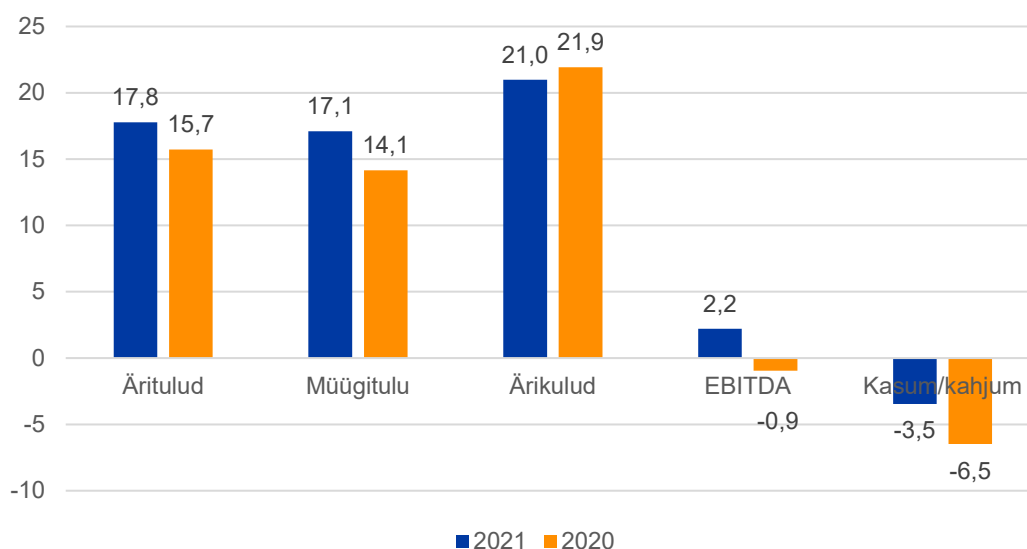
Võlakordaja = kohustused kokku / bilansimaht

2021. aasta majandustulemused

Ettevõtte igapäevategevust ning majandustulemust mõjutas jätkuvalt 2020. aastal alguse saanud Covid-19 viirusest tingitud kriis lennundussektoris. Lennuoperatsioonide tagasihoidlik maht võrreldes kriisieelse 2019. aastaga mõjutas jätkuvalt oluliselt ettevõtte tulubaasi.

Ettevõtte äritulud koosnevad müügitulust (st tulu aeronavigatsiooniteenuste osutamisesest) ning muudest ärituludest. Ettevõtte põhitegevuse tulu ehk tulud marsruudi- ja terminalinavigatsioonitasudest katavad sealhulgas riigi kantud kulud aeronavigatsiooniteenuste osutamiseks.

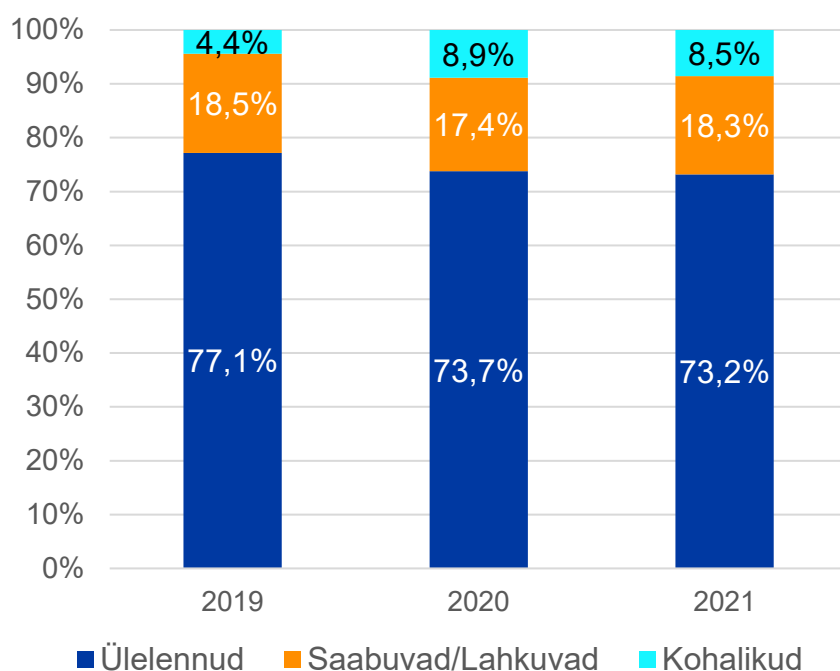
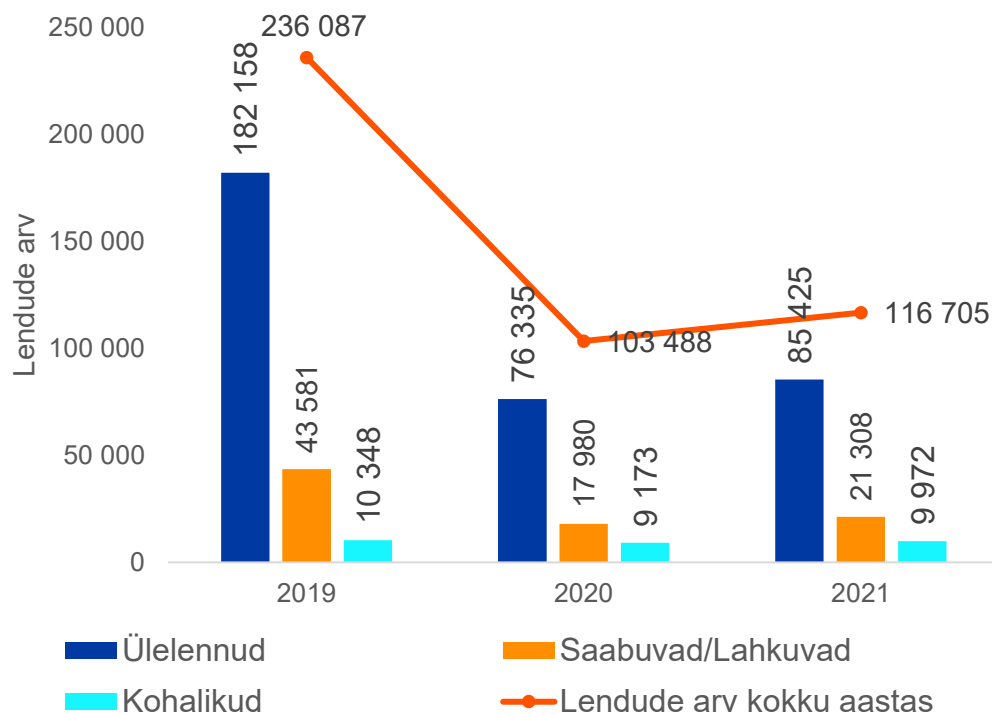
Ettevõtte finantstulemused mln eurodes

Lennuliiklusteeninduse 2021. aasta äritulud kokku olid 17,8 miljonit eurot (2020: 15,7 miljonit eurot), ettevõtte 2021. aasta müügitulu oli sealjuures 17,1 miljonit eurot (2020: 14,1 miljonit eurot), kasvades aastaga 20,9%. 2021. aasta müügitulu kasv tuleneb lennuliikluse mahtude taastumisest võrreldes 2020. aasta ehk Covid-19 kriisi aastaga, mil reisilennuliiklus peatati lühiajaliselt täielikult.

Marsruudinavigatsiooniteenuse müügitulud moodustavad peamise osa müügituludest, 2021. aastal 93,1%. Lendude arvuga seotud marsruudi navigatsiooniteenuse teenuseühikute muutus oli +11,2% võrreldes eelmise aastaga ning terminali navigatsiooniteenuse teenuseühikute kahanemine oli +29,4% võrreldes eelmise aastaga. Võrreldes Covid-19 kriisi eelse 2019. aastaga oli muutus vastavalt -48,1% ja -44,7%.

Teenindatud lendude arv ja jaotus 2019–2021

Eesti õhuruumis kokku teenindatud lendude arv kasvas 2021. aastal kokkuvõttes 12,8% (2020: – 56,2%). Arvestades nii instrumentaal- kui ka visuaallennureeglite alusel toimunud lendude mahtu teenindati kokku 116 705 lendu (2020: 103 488). Lennuliiklus taastus nii ülelendude kui ka saabuvate/lahkuvate lendude puhul ning samuti kohalike lendude puhul, vastavalt 11,9%, 18,5% ja

8,7%. Teenindatud lendude mahust 73,2 % moodustavad Eestist ülelennud, saabuvate/lahkuvate lendude osakaal on 18,3% ja kohaliku liikluse osa on 8,5%.

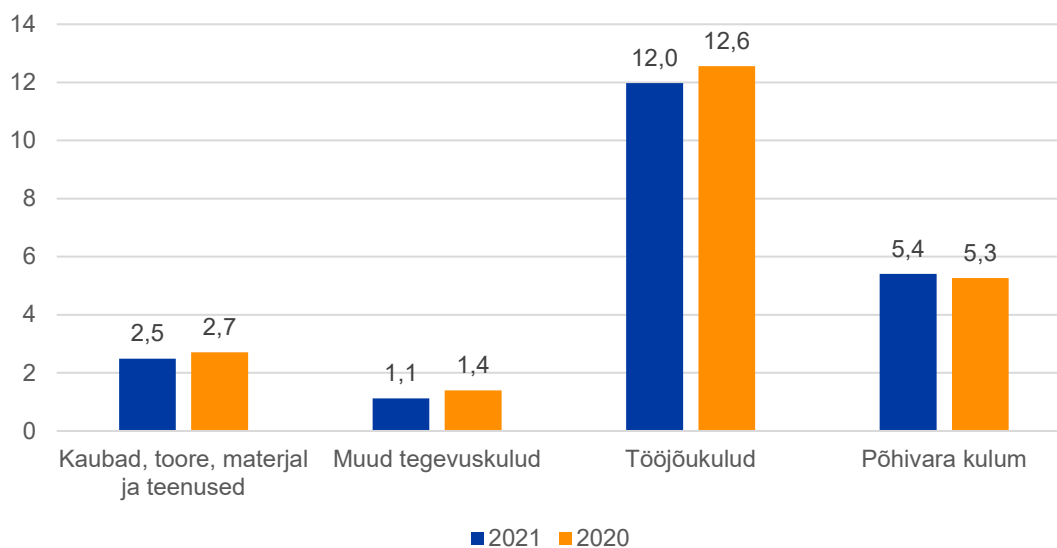
Lennuliikluse mahud taastusid mõõdukas tempos kuust kuusse. Kõige tihedama liiklusega kuus osutus aasta viimane kuu, mil teenindati keskmiselt 420 lendu päevas, ning tihedaima liiklusega päeval teenindati kokku 516 lendu.

Ettevõtte suurim klient teenindatavate lendude arvu poolest 2021. aastal oli ülelendude arvestuses jätkuvalt Finnair (11,9% ülelendude koguarvust), millele järgnesid Air China International (6,1%), Air Baltic (4,9%), Deutsche Lufthansa (4,6%) ja Rossiya Airlines (3,5%).

Ligi pooled Eesti lennuväljadele ja lennuväljadelt toimunud rahvusvahelistest lendudest opereeriti nelja lennuoperaatori poolt. Ettevõtte suurim klient Tallina lennujaamas on jätkuvalt Air Baltic, kellele järgnesid Finnair, Ryanair, Scandinavian Airlines ning Deutsche Lufthansa. Eelnimetatud operaatorite lennud moodustasid vastavalt 19,2%, 10,6%, 6,7%, 6,1% ja 5,3% Eesti lennuväljadel opereeritud lendude koguarvust.

Olles olukorras, kus pandeemiast tulenenud lennuliikluse mahu drastiline vähenemine avaldas olulist mõju ettevõtte tulubaasile, ning teadmatuses, kui pikalt kriis veel kestab, jätkas ettevõtte kokkuhoiu kursil.

Ettevõtte kulud peamiste kulurühmade kaupa mln eurodes

Ettevõtte ärikuludest moodustavad enamiku kuludest püsikulud. Ärikulud vähenesid 2021. aastal 4,3%, ulatudes 21 miljoni euroni (2020: 21,9 miljoni eurot). Tööjõukulud kokku moodustasid 2021. aastal kokku 12 miljoni eurot (2020: 12,6 miljoni eurot) ning vähenesid võrreldes 2019. aastaga 4,7%.

2021. aasta ärikahjumiks kujunes 3,5 miljoni eurot (2020. aastal 6,5 miljoni eurot). Ettevõtte puhaskahjumiks kujunes 3,5 miljoni eurot (2020. aastal 6,5 miljoni eurot).

Finantstulud ja -kulud kokku olid 2021. aastal 0,25 miljoni eurot (2020. aastal 0,27 mln eurot)

Pandeemia tõttu jätkati 2021. aastal vaid hädavajalike investeeringutega. 2021. aastal investeeriti materiaalseks ja immateriaalseks varadesse kokku 2,8 miljonit eurot (2020: 3,1 miljonit eurot), maht vähenedes aastaga kokku 12,1%.

Lennuliiklusteeninduse varade maht 31. detsembri 2021 seisuga oli 36,9 miljonit eurot (31.12.2020: 35,9 miljonit eurot).

Väljavaated 2022. aastaks

Covid-19 kriisist taastumine on lennundussektoris vaeviline. Paljudes maailma riikides täheldatakse juba viiruse leviku neljandat või viiendat lainet. See vähendab nii lennundusäri osaliste, poliitikute – kes peavad tegema raskeid otsuseid – kui ka tavareisijate kindlustustunnet. Samas näeme, et inimeste soov reisida ei ole kuhugi kadunud. Seda ollakse valmis tegema hoolimata reisimisega seatud ebamugavustest (nagu testimine, maskide kandmine) või muudest sihtriigile omastest piirangutest. Rahvusvaheline kaubalennundus taastus kriisist üsna kiiresti ja kui viirusest tingituna ei esine olulisi tõrkeid, siis ennustame tagasihoidlikku kasvu jätkumist. Ettevõtte kriisist taastumise kiirus oleneb aga enim rahvusvahelise reisilennuliikluse taastumise kiirusest. Rahvusvahelise reisilennuliikluse edasine areng on praegu paljuski seotud viiruse edasise arenguga eri Euroopa–Aasia vaheliste ühenduste sihtriikides ja oleneb nii vaksineerimise edusammudest kui ka riikide soovist aktsepteerida erinevaid vaktsiine ning valmisolekust avada taas riigipiirid rahvusvahelisele turismile. Jätakuvalt on oluline, et vaksineerimine annaks piisava kaitse ja võimaldaks kiirendada piirangute kaotamist, et tavaelu juurde naasta, mille lahutamatu osa on reisimine kas puhkuse- või ärieesmärkidel.

Määramatust on jätkuvalt väga palju ning aasta algus ei ole just paljulubav. 2022. aasta esimestel kuudel vähendasid lennufirmad lendude mahtu. Möödunud kaks aastat on näidanud, et koroonaviiruse arengu kulgu ja selle tagajärgi on peaaegu võimatu ennustada, kuid see on reisi- ja turismisektorile tervikuna märgatavalt suur. Meie hinnangul jätkub reisilennuliikluse madalseis veel vähemalt 2022. aasta esimesel poolaastal. Loodame, et viiruse taandumine ja riigipiiride avamine, eelkõige Aasia ja Okeania suunas, võimaldab suvest alates siiski kiiremat taastumist. Kuigi pandeemiaga seotud ebakindlus on mõnevõrra taandumas, on geopoliitilised pinged seevastu suurenenud ja nende mõju lennuliikluse voogudele on praegu väga keeruline hinnata. Oleme mõõdukalt optimistlikud, et 2022. aastal taastub liiklusvoogude kasv.

Ettevõtte riskideks on 2021. aasta viimasest kvartalist kiirelt tõusma hakanud energiahinnad ja hinnakasvuga koos ka hoogne palgakasv. Eesti Panga hinnangul on Eesti hinnakasv püsinud euroala keskmisest kiirem peamiselt energia ja toiduainete kallinemise tõttu. Statistikaameti teatel tõusid Eesti tarbijahinnad jaanuaris aastavõrdluses 11,3 protsenti. Euroala riikide keskmine hinnakasv ulatus samal ajal hinnanguliselt 5,1 protsendini. Energiahindade kiire kasv ning hoogne palgaralli paneb ettevõtte omakorda keerulisse olukorda. Erinevalt üldisest Eesti majandusolukorrast – mis on suures plaanis küllaltki hea, kuna taastumine madalseisust on olnud kiirem kui enamikus euroala riikides – on olukord lennunduses endiselt keeruline. Hinnasurve nõrgenemist ja ostujõu taastumist võib oodata 2022. aasta teises pooles. 2022. aasta keskmiseks inflatsiooniks prognoosib Eesti Pank 6,9 protsenti.

Tulemuslikkuse kava ja hinnad

Muudatused Lennuliiklusteeninduse AS-i navigatsiooniteenuste ühikuhindades

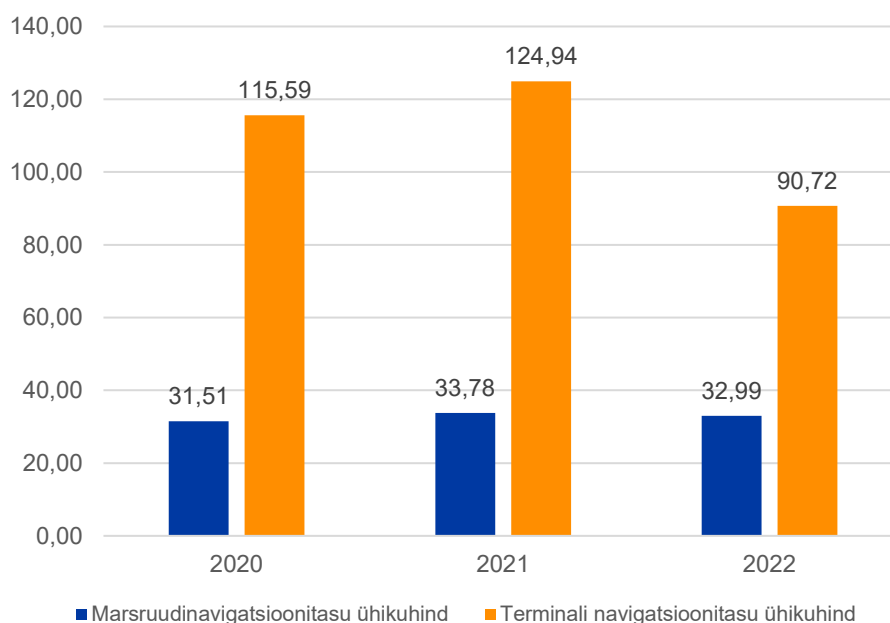
Aeronavigatsiooniteenuste tasude ühikumäärad arvutatakse vastavalt Euroopa Komisjoni rakendusmäärusele (EL) nr 2019/317, 11. veebruar 2019, milles sätestatakse ühine aeronavigatsioonitasude süsteem.

Teenuste tariifid korrigeeritakse ja kooskõlastatakse regulatsiooni alusel iga-aastaselt õhuruumi kasutajate esindajatega (IATA jt) laiendatud komitees.

Marsruudi navigatsioonitasu muutus uue tulemuslikkuse kava tõttu aastateks 2020–2024 ning alates 1. jaanuarist 2021 oli ühikuhinnaks 33,78 eurot. Aasta varem oli selleks 31,51. Kehtiva hinnaregulatsiooni tõttu muutis ettevõtte marsruudi navigatsiooniteenuse ühikuhinda ka 2022. aastaks. Uus ühikuhind on 32,99 eurot.

Terminali navigatsiooniteenuse ühikuhind oli 2021. aastal 124,94 eurot, aasta varem oli selleks 115,59 eurot. Alates 1. jaanuarist 2022 on terminali navigatsiooniteenuse ühikuhind 90,72 eurot.

Navigatsioonitasud perioodil 2020–2022

Majanduslik lisaväärtus

Selleks et täiustada ettevõtte majandustulemuste hindamist, kasutab ettevõtte juhatus majandusliku lisaväärtuse mõõtmist. Kui traditsiooniliselt piirduakse kasumiaruande koostamisega ja selle põhjal hinnangute andmisega, siis majandusliku lisaväärtuse arvestamisel võetakse arvesse ka omakapitali kasutamise kulu. Majandusliku lisaväärtuse sisuks ongi omanikule üle tema nõutava taseme teenitud kasum:

majanduslik lisaväärtus = puhaskasum – omakapital × omakapitali hind

Arvestades ettevõtte riskitaset, maailma teiste teenuseosutajate omakapitali hinnana käsitletud näitajaid ja omaniku seisukohti, on ettevõttes omakapitali nõutavaks tulumääraks tulemuslikkuse kava kolmandale perioodile arvestatud 7,3% (eelmisel tulemuslikkuse kava perioodil ehk 2015–2019: 8,9%).

Põhiteenuste kaupa kujunes majanduslik lisaväärtus alljärgnevalt:

2021

	Marsruudi navigatsiooni- teenus	Terminali navigatsiooni- teenus	Muud teenused	Kokku
Tulud	15 740 164	1 445 786	598 066	17 784 016
Ärikulud	16 588 497	4 376 602	17 509	20 982 608
Kapitaliga seotud kulud	1 327 494	305 336	5 851	1 638 681
Majanduslik lisaväärtus ettevõtte tasandil	-2 175 827	-3 236 152	574 706	-4 837 273
Riigi kulud	5 850 068	325 761		6 175 829
Majanduslik lisaväärtus riigi tasandil	-8 025 895	-3 561 913	574 706	-11 013 102

2020

	Marsruudi navigatsiooni- teenus	Terminali navigatsiooni- teenus	Muud teenused	Kokku
Tulud	13 161 845	1 041 095	1 511 143	15 714 083
Ärikulud	17 313 090	4 563 165	56 575	21 932 830
Kapitaliga seotud kulud	1 359 616	306 167	5 971	1 671 754
Majanduslik lisaväärtus ettevõtte tasandil	-5 510 861	-3 828 237	1 448 597	-7 890 501
Riigi kulud	5 746 984	309 708		6 056 692
Majanduslik lisaväärtus riigi tasandil	-11 257 845	-4 137 945	1 448 597	-13 947 193

6 TEENUSED JA VALDKONNAD

6.1 Lennuliikluse korraldamine

Lennujuhtimise valdkonnas kohaneti 2021. aastal muutunud olukorraga. Lennuliikluse mahud tõusid aeglaselt terve aasta jooksul, jõudes jaanuaris 37% (2019. aasta võrdluses) ja detsembris 79%ni. Liikluse kasvust olenevalt korraldasime ümber lennujuhtimise osakonna tööd.

2021. aastal suurenes olulisel määral projektiga FINEST seotud arendustegevuste maht. Tegeleti lennujuhtimisosakonna dokumentide ja protsesside muutuvate õigusaktidega vastavusse viimisega.

2022. aasta esimesel poolaastal plaanime põhjalikult analüüsida osakonna ressursivajadust ning koostöös personali- ja koolitusosakonna spetsialistidega ette valmistada pikaajalise ressursiplaani.

Planeeritavates tegevustes peame arvesse võtma lennuliikluse kasvu prognoose. Samuti tuleb lennujuhtimisosakonna tööde planeerimisel pöörata erilist tähelepanu võimalikele Balti regioonis kasvavatele militaarlendude mahtudele, mis on seotud Ukraina ja Venemaa vaheliste pingetega.

6.1.1 Lennundusteabe osakond

Aeronavigatsiooniteabe teenuse eesmärk on ohutuks, kvaliteetseks ja regulaarseks lennuliikluseks vajaliku teabe (aeronavigatsiooniteabe ja -andmete) kogumine, töötlemine ning edastamine. Nõuetekohase kvaliteediga õigeaegsed aeronavigatsioonilised andmed ja teave on vajalikud, et tagada ohutu lennuliiklus.

Erinevad projektid toetavad üleminekut aeronavigatsiooniteabe teeninduselt aeronavigatsiooniteabe korraldusele, mis tähendab üleminekut tootepõhiselt teenuselt aeronavigatsiooniteabe haldamisele digitaalse andmevahetuse teel.

2021. aasta märtsis võtsime vastu aeronavigatsiooniteabe süsteemide CADAS uuendamise esimese faasi tööd. Vastav leping sõlmiti 2019. aasta lõpul. Covid-19 on lennundusturu investeerimisvõimekust vähendanud, mistõttu külmutasime II, III ja IV faasi 2021. aastaks. Sellel perioodil tegime ettevalmistusi lepingu jätkamiseks. Täpsustasime vajaminevate ja soovitatavate tööde nimekirja ning nõudeid tarkvarale. Leping jätkub 2022. aastal ja läbirääkimised selleks on alanud.

2020. aastal alustasime koos arendajaga tegevusi selle nimel, et meie aeronavigatsioonilise informatsiooni andmebaas (AIMDB) hakkaks korralikult suhtlema Eurocontrol'i vastava andmebaasiga (EAD SDO). 2021. aasta juunikuuks saime olukorra niikaugemale, et andmed olid kontrollitud ja sünkroniseeritud ning kahe andmemudeli konverteerimine hakkas tööle. Teisisõnu ei pea me enam oma andmeid eraldi kahte andmebaasi sisestama. AIMDB-is andmete muutmisel muudetakse need automaatselt ära ka EAD SDO andmebaasis. Järgmise sammuna toimub üleminek EAD SDO andmebaasist EAD SDD andmebaasi. Selle tulemusena ei ole vaja andmeid enam konverteerida, sest SDD kasutab AIMDB-ga sama andmemudelit.

2021. aasta augustis rakendus Euroopas (ülemaailmselt oli rakendumise kuupäevaks 04.11.2021) uus maandumisraja olukorra ettekande vorm. Tegemist oli pikalt ettevalmistatud printsiipiaalse maandumisraja olukorra hindamise meetodika muudatusega. Selle tulemusena oli vaja muuta ka meie kasutuses olevat tarkvara, et saaksime teavet korrektselt vastu võtta ja kuvada. Vastavad muudatused oma tarkvaras saime tehtud CADAS-i uuendamise esimese faasi töödega.

2021. aastal valmistasime ette FINESTi I ja II etapi rakendamiseks (vastavalt 27.01.2022 ja 21.04.2022). Tuli ühtlustada mõlema poole ülesanded ja ette valmistada ühtsed protseduurid. Nüüdseks on I etapp edukalt rakendunud ja valmistume II etapiks, kus hakkame realselt ühiselt soomlastega tööle.

6.2 Tehnika- ja äriarendus

6.2.1 Tehnikaosakond (digitaliseerimine)

Efektiivse ja jätkusuutliku aeronavigatsiooniteenuse osutamiseks vajaliku digitaliseerimistaseme saavutamiseks otsustas ettevõtte 2021. aastal koostada digitaliseerimise teekaardi. Nimetatud tegevus hõlmab endas ka varem planeeritud IT-auditi vaadet süsteemidele. Tihti mõeldakse digitaliseerimise all pelgalt IT-süsteemide arendamist või rakendamist, kuid unustatakse sealjuures protsessid, mis on eduka digitaliseerimise aluseks. Lennuliiklusteenindus kaasas ettevõtte välise partnerina Flowit Estonia OÜ, kellega koos kaardistati üle 200 olulise protsessi just infosüsteemide ja digitaliseerimise vaates. Loodud teekaart annab meile olulise teadmuse protsesside parendamiseks LEAN meetodil ning IT-süsteemide targemaks arendamiseks. Tegevused jätkuvad 2022. aastal ning järgmise sammuna kavandatakse protsesside optimeerimist ja sellele järgnevat IT-arendusi, süsteemide liidestamist ning automatiseerimist.

6.2.2 Äriarenduse osakond

FINEST

FINEST on piiriülese lennuliikluse korraldamise süsteem, mille on loonud Lennuliiklusteenindus ja Soome lennuliiklusteenindus Fintraffic Air Navigation Services Oy (Fintraffic ANS) ning mille eesmärk on Eesti ja Soome õhuruumi lõimimine.

Programmi FINEST üks oluline edusamm 2021. aastal oli lennujuhtimissüsteemi TopSky versiooni B10 rakendamine juunis. Versiooni uuendus võimaldas esimest korda saavutada Eesti ja Soome lennujuhtimissüsteemide töö ühises internetivõrgus, mis on aluseks piiriüleste sektorite käivitamiseks.

2021. aastal sõlmisime Thales TATCI süsteemi versiooni Build11 rakendamiseks Fintraffic ANS-ga ühise hankelepingu süsteemitootjaga Thales LAS France SAS, mis toob lennujuhtimisse jätkusuutliku virtualiseerimist võimaldava tarkvara ning uued riistvaralahendused.

Seoses Euroopa Liidu rakendusmäärusega 2020/469, millega uuendati aeronavigatsiooniteenuse osutajale sätestavat rakendusmäärust 2017/373, ning vajadusega muuta operatsioonilist dokumentatsiooni lükkus 2022. aastasse 2021. aasta novembrisse planeeritud üleminek uuele ühisele õhuruumile ja ühistele protseduuridele. Kahe suure muudatuse rakendamine kahekuise vahega oli liialt mahukas ja ajakriitiline.

Koos lennujuhtimissüsteemi rakendamisega alustasime ka lennujuhtimiseks vajaliku võrguülese (VOIP) kõneside lahenduse uuendamist. Uue kõnesidelahenduse tarnib meile rahvusvaheliselt tuntud tootja Rohde & Schwarz Denmark A/S ning süsteemi esmased tehasetestide tehti 2021. aasta neljandas kvartalis. Testimise käigus täpsustati programmi FINEST rakendamiseks vajalikke nõudeid. Süsteem valmib plaanide kohaselt 2022. aasta kolmanda kvartali alguseks.

FINESTi eesmärk on ehitada turvalisem, jätkusuutlikum ja tõhusam ühine õhuruum, mis vastab mõlema riigi vajadustele, ning muuta lennuliiklus oluliselt ökonoomsemaks ja keskkonnasäästlikumaks.

Valmisolek programmi FINEST rakendamiseks koos tehniliste lahenduste, kasutajaliideste ja operatiivse ühtlustamisega saavutatakse 2022. aasta lõpuks. Lõplik rakendumine ja FINESTi õhuruumi kasutuselevõtmine oleneb Eesti ja Soome koostööst, riikide kaitse ning majandus- ja kommunikatsiooni ministriumide heakskiidust.

Irdtorn

2016. aastal käivitati Lennuliiklusteeninduses koostöös Tallinna Lennujaamaga Irdtorni projekti, mille eesmärk on Eesti nelja regionaalse (Tartu, Kuressaare, Pärnu, Kärđla) lennuvälja teenuse digitaliseerimine. Digitaliseerimisega plaanime lõpule jõuda 2025. aasta lõpuks. Selleks oleme välja töötanud lahendused irdtorni tehnoloogia kasutuselevõtuks kohalikel lennuväljadel. Irdtorni tehnoloogia võimaldab meil osutada lennuliiklusteenust mitmel lennuväljal ühel ajal ühest keskusest, tagades ohutu ja kvaliteetse teenuse ööpäev läbi olenemata ilmastikuoludest. Ühtlasi võimaldab irdtorni kontseptsioon pakkuda lennuliiklusteenuseid oluliselt paindlikumal ja kuluefektiivsemal moel.

2021. aasta septembris vahetus irdtorni projektijuht. Uus projektijuht Teele Kohv oli projektiga seotud ka selle alguses.

2021. aastal jätkasime koostöös Cybernetica ASiga irdtorni tehnoloogia arendamist Kuressaare lennuväljal, kuhu paigaldati uuendatud süsteem. Irdtorni projekt jõudis möödunud aastal oodatud tulemuseni, kui Kuressaare lennujaama paigaldati kogu vajalik tehnika ning rajati sobiv infrastruktuur. Irdtorni tarkvara lahendus läbis edukalt tehasetestimise faasi ning aasta lõpuks oli lennujuhtimiseks vajalik kaamerapilt Tallinnas. Juhtimiskeskuse ruumide ümberehitus jõudis faasi, mis võimaldab paigaldustööde alustamist keskusel. 2021. aastasse planeeritud Kuressaare lennuvälja lennuinfoteenuse osutamise ülevõtmine AS-ilt Tallinna Lennujaam lükkus edasi aastasse 2023. Kuna läbirääkimised Kuressaare teenuse teemal eri pooltega on ajamahukad, siis otsustas juhatus muuta 2020. aastal kinnitatud juhtplaani ja tuua esimesena irdtornikeskusesse üle Tartu lennuvälja teenus. Irdtorni projekt jätkub Kuressaare lahenduse seadistamise ja katseperioodiga ning jätkatakse identse väljatöötatud lahenduse paigaldamisega Tartusse.

2022. aasta tegevused

2022. aasta alguses alustame Tartu irdtorni süsteemi juurutamisega ja lennuliiklusteenuse ületoomisega irdtornikeskusesse. Tartu lennuväljal hakkame lennuliiklusteenust irdtornikeskusest osutama 2022. aasta oktoobrist. Aasta lõpus jätkame Kuressaare lennuinfoteenuse ülevõtmise ja irdtornikeskusesse ületoomisega.

Paralleelselt alustame 2022. aasta alguses multitorni kontseptsiooni loomise ja süsteemi arendamisega koostöös Cybernetica AS-iga. Lisaks loome Tartusse arendus- ja koolituskeskkonna, kus korraldada simulatsioone, koolitusi ning arendusaegseid teste. Simulatsioonikeskkonna väljaarendamine toimub koostöös Eesti Lennuakadeemiaga.

Kuressaare lennuinfoteenuse rakendamine irdtornikeskuses toimub 2023. aasta esimeses pooles, millele järgnevad Kärđla ja Pärnu süsteemide arendamine ning teenuste ületoomine keskusel. Multitornile üleminek toimub irdtornikeskuses järk-järgult alates 2024. aastast.

Mehitamata lennundus

Lennuliiklusteeninduse üks oluline strateegiline eesmärk on mehitamata lennunduse valdkonna arendamine ning mehitatud ja mehitamata õhusõidukite ühise õhuruumi (U-space) väljatöötamine.

2021. aastal alustasime koostöös majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning Transpordiametiga lahenduse väljatöötamist, mis muudab mehitamata lennuvahendite käitamise linnades, piirangualades ja lennuväljade lähistel ohutumaks ning mugavamaks. Koostöö fookuses oli droonilendudeks sobivate geograafiliste alade kehtestamine ja käitamisjuhiste koostamine. Loodi digitaalne lahendus geograafilise info kuvamiseks – kaardirakendus jõuab kasutajateni 2022. aasta esimeses pooles. Kaardirakenduse kasutuselevõtt koos uute mehitamata õhusõidukite lennujuhtimisprotseduuridega võimaldab reegleid paindlikumat rakendada ja kasutajal senini raskendatud kohtades lennata.

2021. aastal sõlmisime lepingu tarkvaraettevõttega Frequentis ühise infosüsteemi demolahenduse kasutuselevõtuks. Demolahendusega katsetati mehitamata lennuliiklussüsteeme ja see aitas välja töötada esmaseid droonilendude kooskõlastamise protseduure Tallinna lähialas. 2022. aastal jätkub ühise infosüsteemi (CIS, Common Information System) lahenduse testimine. Eesmärk on analüüsida infovahetust lennuliikluse korraldaja, droonide käitajate, eri teenusepakkujate ja riigiasutuste vahel. Ühise teabeteenuse pakkumine on eelduseks mehitamata õhusõidukite lennuliikluse korraldamisele ning aluseks U-space'i loomisele.

2021. aasta jaanuaris algatasime programmi Horisont 2020 raames projekti „GOF 2.0 Integrated Urban Airspace Very-Large Demonstration“. Meie juhitud suurprojekti rahastab osaliselt SESAR JU. Projekti raames valideeritakse ja analüüsitakse eri tehnoloogiaid, mis võimaldavad korraldada mehitamata lennuliiklust ning hinnata Euroopa U-space'i teenuste kontseptsiooni küpsust operatsiooniliseks kasutuseks. 2021. aastal toimus esimene valideerimisharjutus, mille eesmärk oli lennueelsete protseduuride testimine. 2022. aastal projekt jätkub ning testitakse teenuseid, mis võimaldavad taktikalist lendude koordineerimist.

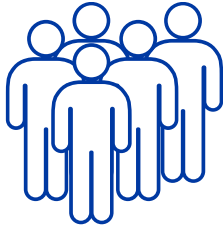
2021. aastal käivitasime koostööprojekti „Mehitamata lennunduse valdkonna arendamine Eestis“ koostöös Eesti lennundusklastri ning drooniarendajatega Hepta Group Airborne OÜ ja KrattWorks OÜ. Projekti rahastab EAS läbi lennundusklastri. Projekti eesmärk on välja töötada U-space'i rakenduskava Eestis ning toetada mehitamata lennuliikluse korraldamiseks vajalike teenuste turuletoomist. Koostööprojekt kestab kuni 2023. aasta augustini.

6.3 Meie meeskond

2021. aasta põhikatsumus meie inimestele oli jätkuv Covid-19 kriis, mis mõjutas nii meie majanduslikke võimalusi kui tekitas ka probleeme organisatsiooni toimimisele ja tervisele.

Meie prioriteet oli tagada kvaliteetse teenuse toimimine ning töötajate tervise kaitse. Lisaks sellele oli ja on meie ambitsioon pakkuda jätkuvalt oma töötajatele turvalist arendavat töökeskkonda ning head juhtimist.

Väliskeskkonna muutustega kohanemiseks ja ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamiseks rakendasime aasta alguses organisatsiooni uuendatud struktuuri. Osa funktsioone tsentraliseeriti, valdkondade vastutuste piire muudeti selgemaks ja välditud on dubleerimisi. Uue struktuuri rakendamine tõi kaasa vajaduse mõned ametikohad ümber profileerida ning osa ka koondada. Struktuurimuudatus andis ka võimaluse juhtimisulatust ühtlustada – meil on kokku 8 juhtkonna liiget ja 12 esmatasandi juhti.

2021. aastal 187 töötajat,
keskmise staaž 11 aastat.

110 meest

77 naist

Juurde värbasime kokku
27 uut kolleegi

Meilt lahkus 17 töötajat

Uus tasusüsteem

2021. aasta juulist rakendus 2020. aastal koostöös Fontesega loodud tasusüsteemi. Uued tasusüsteemi põhimõtted tagavad sisemise õigluse ja turu konkurentsivõime, samuti on tagatud objektiivsed alused töö hindamiseks ning töötasu kujundamiseks. Uued põhimõtted toetavad ettevõtte strateegilist otsust tulemusjuhtimise rakendamiseks, põhjalikult on kirjeldatud tulemustasu maksmise alused.

Rahulolu ja muutustega toimetulek

Selleks et olla kursis, kuidas meie inimesed end tunnevad, ning tagada töötajate pühendumus ja rahulolu, käivitasime pulsuuringu. Kolm korda aastas korraldatav veebipõhine küsitlus annab kiire ja vahetu tagasiside juhtimisele ning teistele olulistele aspektidele. Meil on pidev ülevaade edenemisest ja saame jälgida trende. Uuringusse on kaasatud kõik töötajad. Tulemusi kuvame osakondade kaupa ja jagame neid kogu organisatsiooniga. Esimese pulsuuringu põhiteemad olid juhtimiskvaliteet, muudatuste juhtimine, koostöö ja sisekommunikatsioon. Pulsuuringu alatine küsimus saab olema eNPS ehk töötajate soovitusindeks.

2021. aasta määras baastaseme: hinnang 5, mis viitab keskmisele rahulolule.

Kogu organisatsiooni hõlmavaks olulisimaks programmiks 2021. aastal oli EANS 2.0, mille korraldasime koostöös konsultatsioonifirmaga Velström Vallner Tohver OÜ. Programmi eesmärkideks oli toetada inimesi muutustega kohanemisel, väärtustada minevikku, (taas)teadvustada ühtsust ja rakendada ellu positiivsed muutused. Programmi tulemusel on juhtidel olemas asjakohased tööriistad, motivatsioon ning ühtne mõtteviis, kuidas ettevõtte eesmärged ellu viia. Eri sündmustest – avaseminar, infoseminar Take-off, kolm mõttekoda, kolm ettevõtteülest töötuba, juhtimise meistrikläss, sisekommunikatsiooni meistrikläss, mentorlus – koosneva programmi jooksul oli kogu organisatsioonil võimalus kaasa rääkida ja aktiivselt osaleda, ühtset töökultuuri luua ning ühiselt muudatused ellu viia. Programmi lõpus tehtud küsitlus näitas, et töötajad olid valdavas osas muutused omaks võtnud.

Ettevõttesiseselt julgustasime osalema oma töötajaid sisekonkurssidel, et leida uusi arenguvõimalusi uues rollis. Lisaks (taas)käivitasime kampaania „Astu kolleegi kingadesse“ töövarjutamise. Osalenute – üle 30 töötaja – positiivne tagasiside kinnitas algatuse kasulikkust nii arenguvõimaluste kaardistamise kui ka parema koostöö jaoks.

Koolitus- ja arendustegevused

Koolitus- ja arendustegevusi korraldasime 2021. aastal eriolukorrast tingituna piiratud eelarve alusel. Keskendusime eelkõige pädevuste säilitamiseks vajalikele koolitustele. Õppevormina suurendasime pidevalt e-õppe osakaalu: pea kõigil sisekoolitustel oli võimalik osaleda videosilla kaudu või vaadata koolitust järel videosalvestiselt.

Lennujuhtimise osakonnas oli 8 inimest väljaõppes, lisaks 1 taastamine. Toimused: TWR täienduskoolitus, inglise keele intensiivkursus, tasemetestijate täienduskoolitus, instruktorite täienduskoolitus, Kuressaare AFIS töökohakoolitus jmt.

Lennundusteabe osakonnas võtsime suuna pädevuste laiendamisele ja 2021. aasta jooksul toimus 9 väljaõpet (ARO ja NOFi pädevusele).

Tehnikaosakonnas toimusid olulisematena ATSEP Basic koolitus, SmartMessenger, Frequentis Administration Onboarding Training, COM-VOICE-INTRO, R&S VCS tehase koolitus

Pakkusime kogu ettevõttes vaimse tervise loenguid, lisaks toimusid läbirääkimiste koolitus, meediakoolitus kõneisikutele ning siseaudiitorite koolitus.

Töökeskkond

Meie töökeskkond on jätkuvalt kõrgel tasemel ning ettevõtte püüab teha kõik, et hoida oma töötajaid tervetena ja soodustada aktiivset tegutsemist oma tervise heaks. Investeerime töökeskkonna pidevasse parendusse nii aega, pädevaid inimesi kui ka raha.

2021. aasta suvel auditeeris tööohutus- ja tervishoiuvaldkonda Tööinspeksioon. Auditi tulemusi võib pidada väga heaks. Saime vaid kaks tähelepanekut, millele reageerisime kohe.

Tööheaolu vallas keskendusime terviseteadlikkusele: hübriid töö tegijatele võimaldasime lisakuvareid, kontor on saadaval desovahendid ja maskid.

Ettevõtte töötajaskond paistis juba suve hakul silma kõrge vaktsineerituse tasemega (üle 90%), mis võimaldas pakkuda katkematut teenust ja aitas ära hoida töökohapõhiseid nakkuskoldeid.

Tööõnnetusi oli 2021. aastal üks, mis õnneks oli kerge ega toonud kaasa tööajakadu.

Vaimse tervise toetamiseks pakuti töötajatele lisameetmena välja tasuta psühholoogilise nõustamise võimalus, mida kasutati kokku 22 korral.

7 RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

7.1 Finantsseisundi aruanne

(eurodes)

VARAD	Lisa	31.12.2021	31.12.2020
KÄIBEVARA			
Raha ja raha ekvivalendid	2; 3	10 555 239	6 582 589
Nõuded ostjate vastu	3; 4	3 913 115	4 358 353
Muud nõuded ja ettemaksed	5	275 450	153 889
Käibevara kokku		14 743 804	11 094 831
Materiaalne põhivara	6	12 767 566	12 942 647
Immateriaalne põhivara	6	9 420 251	11 882 393
Põhivara kokku		22 187 817	24 825 040
VARAD KOKKU		36 931 621	35 919 871
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Lühiajalised laenukohustused	3; 7	1 871 541	4 792 072
Võlad töövõtjatele	8	187 009	293 327
Lühiajalised eraldised	8	521 168	0
Muud lühiajalised kohustused	3; 9	2 306 770	1 714 389
Lühiajaline sihtfinantseering	16	220 611	1 699 373
Lühiajalised kohustused kokku		5 107 099	8 499 161
Pikaajalised laenukohustused	3; 7	13 297 879	15 169 420
Pikaajaline sihtfinantseering	16	31 945	302 407
Pikaajalised kohustused kokku		13 329 824	15 471 827
KOHUSTUSED KOKKU		18 436 923	23 970 988
OMAKAPITAL			
	10		
Aktiikapital		10 112 940	5 112 940
Kohustuslik reservkapital		511 294	511 294
Ülekurss		5 000 000	0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum		6 324 649	12 808 536
Koondkahjum/-kasum		-3 454 185	-6 483 887
OMAKAPITAL KOKKU		18 494 698	11 948 883
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		36 931 621	35 919 871

Lisad lehekülgedel 44-76 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

7.2 Koondkasumiaruanne

(eurodes)

	Lisa	2021	2020
Müügitulu	11	17 105 141	14 142 921
Muu äritulu		678 144	1 571 162
Äritulud kokku		17 783 285	15 714 083
Kaubad, toore, materjal ja teenused	13	-2 488 401	-2 704 993
Muud tegevuskulud	14	-1 118 832	-1 399 119
Tööjõukulud	12	-11 970 681	-12 559 111
Põhivara kulum	6	-5 404 695	-5 269 607
Ärikulud kokku		-20 982 609	-21 932 830
Ärikahjum/-kasum		-3 199 324	-6 218 747
Finantstulud		732	794
Finantskulud	7	-255 593	-265 934
Kahjum/kasum majandustegevusest		-3 454 185	-6 483 887
Puhaskahjum /kasum		-3 454 185	-6 483 887
Koondkahjum/kasum		-3 454 185	-6 483 887

Lisad lehekülgedel 44-76 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

7.3 Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	Lisa	2021	2020
Rahavoog äritegevusest			
Ärikahjum/-kasum		-3 199 324	-6 218 747
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	6	5 404 695	5 269 606
Põhivara sihtfinantseerimise amortisatsioon	16	-440 502	-440 502
Sihtfinantseering kulude katmiseks	16	-65 981	-847 122
Kokku korrigeerimised		4 898 212	3 981 982
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	4;5	329 874	-235 034
Varude muutus		-6 197	2 429
Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	8;9	460 383	-2 224 092
Laekumised sihtfinantseerimisest tegevuskulude katmiseks	16	-1 242 741	2 119 770
Kokku rahavood äritegevusest		1 240 207	-2 573 692
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivara eest	6	-2 219 200	-2 364 591
Laekunud intressid		731	794
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-2 218 469	-2 363 797
Rahavood finantseerimisest			
Sissemaksed omakapitali		10 000 000	0
Saadud laenud	7	0	4 875 261
Saadud laenude tagasimaksed	7	-4 792 072	-2 592 077
Makstud intressid	7	-257 016	-267 334
Kokku rahavood finantseerimisest		4 950 912	2 015 849
<i>Perioodi netoraha muutus. +/-</i>		<i>3 972 650</i>	<i>-2 921 640</i>
Raha perioodi alguses	2	6 582 589	9 504 229
Raha perioodi lõpus	2	10 555 239	6 582 589

Lisad lehekülgedel 44-76 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

7.4 Omakapitali muutuste aruanne

(eurodes)

	Aksia- kapital	Kohustuslik reservkapital	Ülekurs	Jaotamata kasum	Kokku
Saldo 31.12.2019	5 112 940	511 294	0	12 808 536	18 432 770
Väljamakstud dividendid	0	0	0	0	0
Koondkahjum/-kasum 2020	0	0	0	-6 483 887	-6 483 887
Saldo 31.12.2020	5 112 940	511 294	0	6 324 649	11 948 883
Aktsiakapitali suurendamine	5 000 000	0	5 000 000	0	10 000 000
Koondkahjum/-kasum 2021	0	0	0	-3 454 185	-3 454 185
Saldo 31.12.2021	10 112 940	511 294	5 000 000	2 870 464	18 494 698

Täpsem teave aktsiakapitali ja muude omakapitali kirjete kohta on toodud lisas 10.

Lisad lehekülgedel 44-76 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

LISA 1. Aastaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused

Üldteave

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi: ettevõtte) on Eestis registreeritud ja Eestis tegutsev peamiselt aeronavigatsiooniteenuse osutamisega tegelev äriühing, mille aktsiatest 100% kuulub Eesti Vabariigile. Ettevõtte ei oma ühtegi tütar- ega sidusettevõtet. Ettevõtte aadress on Kanali põik 3, Rae küla, Rae vald, Harjumaa.

Käesolev raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes ning kajastab perioodi 1. jaanuar kuni 31. detsember 2021. Ettevõtte raamatupidamise aastaaruande on juhatus kinnitanud 25. märtsil 2022.

Äriseadustiku alusel on juhatuse koostatud majandusaasta aruande (mille üks osa on raamatupidamise aastaaruanne) kinnitamine aktsionäride üldkoosoleku pädevuses. Aktsionäril on õigus juhatuse koostatud ja kinnitatud majandusaasta aruannet mitte heaks kiita ning uue aruande koostamist nõuda.

Koostamise alused

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB) väljatöötatud Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standardite (IFRS) ja Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee (IFRIC) tõlgenduste alusel nii, nagu Euroopa Liit need on vastu võtnud (EL IFRS). Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse meetodist.

Arvestus- ja esitusvaluuta

Ettevõtte arvestus- ja esitusvaluutaks on euro.

Muutused teabe esitusviisis

Käesoleva aruande koostamisel rakendatud põhimõtted teabe esitusviisi kohta on samad, mida kasutati ettevõtte 31. detsembril 2020 lõppenud raamatupidamise aruandes, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevalt.

Uute või muudetud standardite ja tõlgenduste rakendamine

Uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis muutusid kohustuslikuks alates 01.01.2021, ei ole eeldatavasti ettevõttele olulist mõju.

Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused

Välja on antud uusi või muudetud standardeid ja tõlgendusi, mis muutuvad ettevõttele kohustuslikuks alates 1. jaanuarist 2023 või hilisematel perioodidel ja mida ettevõtte ei ole rakendanud ennetähtaegselt:

„Kohustuste liigitamine lühi- või pikaajaliseks“ – IAS 1 muudatused (rakendub 1. jaanuaril 2022 või hiljem algavatele aruandeperioodidele; ei ole veel Euroopa Liidus vastu võetud). Piiratud ulatusega muudatused selgitavad, et kohustused liigitatakse kas lühiajalisteks või pikaajalisteks olenevalt aruandeperioodi lõpus kehtivatest õigustest. Kohustused on pikaajalised, kui ettevõttel on aruandeperioodi lõpus oluline õigus lükata edasi arveldust rohkem kui 12 kuuks. Juhised ei nõua enam sellisel juhul tingimusteta õigust. Juhtkonna kavatsus järgnevalt arvelduste edasilükkamise õigust kasutada või mitte ei mõjuta kohustuste liigitamist. Õigus edasilükkamiseks on olemas vaid siis, kui ettevõtte täidab aruandeperioodi lõpu seisuga asjakohased tingimused. Kohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui tingimust rikutakse aruandeperioodi lõpus või enne seda, isegi kui laenuandja nõustub pärast aruandeperioodi lõppu sellest tingimusest loobuma. Vastupidi: laen liigitatakse pikaajaliseks, kui laenulepingu eritingimusi rikutakse alles pärast aruandekuupäeva. Lisaks sisaldavad muudatused selgitust sellise võla liigitamise nõuete kohta, mida ettevõtte võib rahuldada, muutes seda omakapitaliks. „Arveldus“ on defineeritud kui kohustuse tasumine sularaha, muude majanduslikku kasu sisaldavate ressursside või ettevõtte omakapitaliinstrumentidega. Konverteeritavate instrumentide puhul, mida võib konverteerida omakapitaliks, on olemas erand, kuid ainult nende instrumentide puhul, kus vahetusõigus liigitatakse liitfinantsinstrumendi eraldi komponendina omakapitaliinstrumendis. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

„Kohustuste liigitamine lühi- või pikaajalisteks, jõustumiskuupäeva edasilükkamine“ – IAS 1 muudatused (rakendub 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele; ei ole veel Euroopa Liidus vastu võetud). IAS 1 muudatus kohustuste lühi- või pikaajaliseks liigitamise kohta anti välja 2020. aasta jaanuaris algse jõustumiskuupäevaga 1. jaanuar 2022. Reageerides Covid-19 pandeemiale, lükati jõustumiskuupäeva aasta edasi, et anda ettevõtetele rohkem aega muudetud juhistest tulenevate liigituste muudatuste rakendamiseks. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

IAS 1 ja IFRS rakendusjuhendi nr 2 muudatused: „Arvestuspõhimõtete avalikustamine“ (rakendub 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele; ei ole veel Euroopa Liidus vastu võetud). IAS 1 muudeti, et nõuda ettevõtelt oluliste arvestuspõhimõtete asemel nende oluliste arvestuspõhimõtete teabe avalikustamist. Muudatus sätestas olulise arvestuspõhimõtete teabe määratluse. Muudatus selgitas samuti, et arvestuspõhimõtete teave on eeldatavasti oluline, kui ilma selleta ei oleks finantsaruannete kasutajatel võimalik aru saada finantsaruannete muust olulisest teabest. Muudatuses on toodud illustreerivad näiteid arvestuspõhimõtete teabe kohta, mida tõenäoliselt peetakse oluliseks ettevõtte finantsaruannete jaoks. Lisaks selgitas IAS 1 muudatus, et ebaoluline arvestuspõhimõtete teave ei pea olema avalikustatud. Kui aga seda avalikustatakse, siis see ei tohiks varjutada olulist arvestuspõhimõtete teavet. Selle muudatuse toetamiseks muudeti ka IFRS rakendusjuhendit nr 2 „Olulisuse otsuste tegemine“, et anda juhiseid olulisuse mõiste rakendamiseks arvestuspõhimõtete avalikustamisel. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

IAS 8 muudatused: „Arvestushinnangute mõiste“ (rakendub 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele; Euroopa Liit ei ole veel vastu võtnud). IAS 8 muudatus selgitab,

kuidas ettevõtte peavad eristama arvestuspõhimõtete muutuseid arvestushinnangute muutustest. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

Ülejäänutel uutel või muudetud standarditel ja tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavasti olulist mõju ettevõttele.

Välisvaluuta arvestus

Kõik välisvaluuta tehingud on kajastatud eurodes tehingupäeval kehtinud Euroopa Keskpanga ametliku valuutakursi alusel. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja kohustused on aruandeperioodi lõpul ümber hinnatud vastavalt aruandeperioodi lõpul kehtinud Euroopa Keskpanga ametlikule valuutakursile. Ümberhindamisest saadud kursikasumid ja -kahjumid on kajastatud koondkasumi aruandes.

Lühi- ja pikaajalised varad ja kohustused

Varad ja kohustused on kajastatud lühiajalistena, kui need realiseeruvad 12 kuu jooksul alates aruandeperioodi lõpust. Pikema perioodi jooksul realiseeruvad varad ja kohustused on kajastatud pikaajalistena.

Finantsvara

Klassifitseerimine

Ettevõtte klassifitseerib finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses mõõtmiskategoorias. Klassifitseerimine oleneb ettevõtte ärimudelilist finantsvarade haldamisel ning rahavoogude lepingulistest tingimustest.

Arvele võtmine ja kajastamise lõpetamine

Tavapärastel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse tehingupäeval ehk kuupäeval, mil ettevõtte võtab endale vara ostmise või müümise kohustuse.

Finantsvarade kajastamine lõpetatakse, kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja ettevõtte annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved.

Mõõtmine

Finantsvarad kajastatakse esmasel arvelevõtmisel õiglasel väärtuses, millele on lisatud tehingukulud, mis on otseselt seotud finantsvara omandamisega, välja arvatud finantsvarade puhul, mida kajastatakse õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastavate finantsvarade tehingutasud kajastatakse kuluna kasumiaruandes.

Võlainstrumentid

Võlainstrumentide edasine kajastamine oleneb ettevõtte ärimudelilist finantsvarade haldamisel ning finantsvara lepingulistest rahavoogudest.

Ettevõtte kõik võlainstrumentid on klassifitseeritud korrigeeritud soetusmaksumuse mõõtmiskategooriasse.

Korrigeeritud soetusmaksumus: varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise

intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum kasumiaruandes muudes tuludes/kuludes. Valuutakursi kasumid ja kahjumid ning krediidikahjumid kajastatakse kasumiaruandes eraldi ridadel.

Ettevõtte kõik finantsvarad klassifitseeritud järgnevates kategooriates:

- nõuded ostjate vastu;
- raha ja raha ekvivalendid.

Omakapitaliinstrumendid

Ettevõttel ei ole investeringuid omakapitaliinstrumentidesse.

Väärtuse langus

Ettevõtte hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastavate võlainstrumentide oodatavat krediidikahjumit tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetodika oleneb sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.

Eeldatava krediidikahju mõõtmine võtab arvesse: (i) erapooletut ja tõenäosusega kaalutud summat, mille määramisel hinnatakse mitmeid võimalikke erinevaid tulemusi, (ii) raha ajaväärtust ja (iii) aruande perioodi lõpus ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ning põhjendatud teavet minevikus toimunud sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevaste majandustingimuste prognooside kohta.

Nõuetele ostjate vastu ja lepingulistele varadele, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab ettevõtte IFRS 9 järgi lubatud lihtsustatud lähenemisviisi ning arvestab nõuete allahindlust nõuete pikkuse oodatava krediidikahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Ettevõtte vaatas üle väärtuse languse meetodika iga vastava varaklassi jaoks. Väärtuse languse meetodika muutuse tulemusel ei tekkinud 1. jaanuari seisuga allahindluse reservis olulisi muutusi, seega korrigeerimisi jaotamata kasumis ja omakapitalis ei tehtud.

Kuigi raha ja raha ekvivalendid kuuluvad samuti IFRS 9 oodatava krediidikahjumi mudeli alla, siis tuvastatud väärtuse langus oli 1. jaanuari 2020 ja 31. detsembri 2021 seisuga ebaoluline.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid nii finantsseisundi aruandes kui ka rahavoogude aruandes moodustavad sularaha kassas, raha arvelduskontodel ja lühiajalised (kuni 3 kuud) deposiidid.

Materiaalne põhivara

Kajastamine ja mõõtmine

Põhivaraks loetakse ettevõtte enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku eluajaga üle ühe aasta. Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud amortisatsioon ja väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Soetusmaksumus hõlmab kulutusi, mis on otseselt seostatavad vara soetamisega. Oma tarbeks valmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb materjalikulust, otsestest tööjõukuludest ning muudest kuludest, mis on otseselt vajalikud vara eesmärgipärase kasutamise ettevalmistamiseks. Põhivara soetamise, ehitamise või tootmisega seotud laenukasutuse kulutused kapitaliseeritakse vara soetusmaksumusse.

Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid komponentide kasuliku eluea järgi.

Edaspidised väljaminekud

Mõne materiaalse põhivaraobjekti osasid tuleb teatud ajavahemike järel vahetada või renoveerida. Sellised väljaminekud kajastatakse materiaalse põhivara bilansilises maksumuses juhul, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjekti osaga seotud tulevast kasu ja varaobjekti osa soetusmaksumust saab usaldusväärset hinnata. Asendatud osade kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse. Eelmises lõigus toodud arvelevõtmise põhimõtete alusel ei kajastata materiaalse põhivara objekti bilansilises maksumuses igapäevase hooldusega seotud kulud. Sellised väljaminekud on tekkepõhiselt perioodikulud.

Kulumi arvestus

Kulum kajastatakse koondkasumiaruandes ning arvestatakse materiaalselt põhivaralt ning selle eristatavatelt komponentidelt lineaarsel meetodil. Maad ja lõpetamata ehitisi ei amortiseerita. Ettevõtte kasutab järgmisi amortisatsiooninorme:

- maa 0%
- rajatised, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid 2–20%
- masinad ja seadmed 1–40%
- muu inventar 10–40%

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav juhtkonna plaanitud eesmärgi kohaselt, ning lõpetatakse juhul, kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest või ümberklassifitseerimisel müügiootel põhivaraks.

Materiaalsele põhivarale määratud kasulikud eluead, jääkväärtused ja amortisatsioonimeetodid vaadatakse üle igal aastal. Muudatustest tulenev mõju kajastub aruandeperioodis ja järgnevatel perioodides.

Materiaalse põhivara kajastamine lõpetatakse vara võõrandamisel või siis, kui ettevõtte ei eelda selle vara kasutamisest või müügist enam majanduslikku kasu saada. Materiaalse põhivara kajastamise lõpetamisest tekkivad kasumid ja kahjumid kajastatakse koondkasumiaruandes real „põhivara kulum“ perioodil, mil kajastamine lõpeb.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulatsioonikulud ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalset põhivara (välja arvatud firmaväärtus) amortiseeritakse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Immateriaalse põhivara väärtuse langust hinnatakse juhul, kui eksisteerib sellele viitavaid asjaolusid, analoogiliselt materiaalse põhivara väärtuse languse hindamisele.

Amortisatsioon

Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt iga immateriaalse varaobjekti kohta selle kasuliku eluea järgi määruga 4–20% aastas.

Mittefinantsvarade väärtuse langus

Mittefinantsvara

Igal bilansipäeval hindab ettevõtte kriitiliselt, kas on märke, mis võiksid viidata mittefinantsvarade väärtuse langusele. Kui ilmneb märke varade väärtuse võimalikust vähenemisest, tehakse vara kaetava väärtuse test.

Vara kaetav väärtus on kas selle vara või raha teeniva üksuse õiglane väärtus, millest on maha arvatud müügikulud või kasutusväärtus olenevalt sellest, kumb neist on suurem. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulisi tulevase rahavooge diskontomääruga, mis väljendab hetke turuväärtuse suundumusi ja varaga seotud spetsiifilisi riske. Vara väärtuse languse testimiseks grupeeritakse varad kõige väiksemasse võimalikku varade gruppi, mille pidevast kasutamisest on võimalik rahavoogusid eristada ning mis on olulises osas sõltumatud teistest varadest või varade gruppidest saadavatest rahavoogudest.

Vara väärtuse langus kajastatakse kahjumina, kui vara või selle raha genereeriva üksuse bilansiline väärtus ületab selle hinnangulist kaetavat väärtust. Vara väärtuse langusest tekkinud kahjumid kajastatakse koondkasumiaruandes.

Varade kaetavat väärtust suurendatakse juhul, kui on viiteid, et vara väärtus on tõusnud ja kaetava väärtuse arvutamisel kasutatud hinnangud muutuvad. Kui väärtuse testi tulemusel selgub, et vara kaetav väärtus on tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse, tühistatakse varasem allahindlus ning suurendatakse bilansilist jääkmaksumust. Ülempiir on vara bilansiline jääkmaksumus, mis oleks kujunenud, arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni.

Finantskohustused

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, muud võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on finantskohustuse eest saadud tasu õiglane väärtus. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit. Tehingukulud võetakse arvesse efektiivse intressimäära arvutamisel ning kantakse kuludesse finantskohustuse eluea jooksul. Finantskohustustega kaasnevad kulutused (sh intressikulud) kajastatakse tekkepõhiselt perioodikuluna. Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui see tuleb tasuda 12 kuu jooksul alates aruandepäevast või kui ettevõttel pole tingimusteta õigust lükata kohustuse tasumist edasi rohkem kui 12 kuud alates aruandepäevast. Laenukohustusi, mis tuleb tagasi maksta 12 kuu jooksul alates aruandepäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast aruandepäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalisena. Samuti kajastatakse lühiajalisena laenukohustusi, mida laenuandjal on õigus aruandepäeval tagasi kutsuda laenulepingu rikkumise tõttu.

Ettevõtte ei ole laenukulutusi kuni aruandeperioodi lõpuni kapitaliseerinud, kuna ettevõtte hinnangul on laenukasutuse kulutuste kapitaliseerimise mõju ebaoluline.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse siis, kui kohustus on tasutud, tühistatud või aegunud.

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Finantsseisundi aruandes kajastatakse eraldisena enne aruandeperioodi lõppu toimunud kohustavast sündmusest tulenevaid kohustusi, millel on kas seaduslik või lepinguline alus või mis tulenevad

ettevõtte senisest tegevuspraktikast, mis nõuavad varast loobumist, mille realiseerumine on tõenäoline (on rohkem tõenäoline kui mitte, et vahendite väljavool on vajalik kohustuse rahuldamiseks) ja mille maksumust on võimalik usaldusväärselt mõõta, kuid mille realiseerimise aeg või summa ei ole täpselt teada. Eraldiste kajastamisel finantsseisundi aruandes lähtutakse juhtkonna hinnangust eraldiste täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse finantsseisundi aruandes summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt aruandeperioodi lõpu seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale poolele. Eraldiste kulu ja eraldiste finantsseisundi aruandes kajastatud maksumuse muutuste kulu kajastatakse aruandeperioodi kuludes. Eraldisi ei moodustata tulevaste perioodide kahjumite katmiseks.

Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast aruandeperioodi lõppu, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdisväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena.

Rendiarvestus

Ettevõtte rakendab IFRS 16 „Rendilepingud“ esimest korda alates 01.01.2019.

Rendilevõtjad peavad:

- a) arvele võtma varad ja kohustused kõikide üle 12-kuuliste rendilepingute puhul, v.a juhul kui renditav vara on väheväärtuslik; ning
- b) kajastama kasumiaruandes kulumit renditavatelt varadelt ja intressikulu rendikohustustelt.

Rendilepinguid kajastatakse kasutusõiguse varana ja vastava kohustusena kuupäeval, mil renditav vara on kasutamiseks saadaval.

Rendikohustused kajastatakse rendimaksete nüüdisväärtusena. Kasutusõiguse vara hinnatakse summas, mis võrdub rendi kohustusega, kui kasutusõiguse varade korrigeerimine ei ole vajalik. Iga liisingumakse jaotatakse kohustuse ja finantskulude vahel. Finantskulu kajastatakse rendiperioodi kasumiaruandes nii, et intressimäär oleks igal osaperioodil kogu rendiperioodi jooksul kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Rendivara amortiseeritakse lineaarselt vara kasuliku eluea või rendiperioodi jooksul olenevalt sellest, kumb on lühem.

Rendikohustused hõlmavad järgmiste rendimaksete nüüdisväärtust:

- püsimaksed, millest on maha arvatud saadavad rendisoodustused;
- muutuv rendimakse, mis põhineb indeksil või intressimääral (näiteks inflatsioon, euribor);
- summad, mis rentnik eeldatavasti maksab jääkväärtuse tagatiste alusel;
- ostuoptiooni kasutamise hind, kui on piisavalt kindel, et rentnik seda optiooni kasutab.

Rendimaksed diskonteeritakse, kasutades rendilepingus sätestatud intressimäära, kui see on kergesti määratav, või ettevõtte sisemist laenuintressi määra. Alternatiivne laenuintressimäär on intressimäär, mida üürnik peaks maksma, et laenata vahendid, mida oleks tarvis sarnase väärtusega vara omandamiseks sarnases majanduskeskkonnas ning sarnastel tingimustel.

Lühiajaline rent on rent, mille rendiperiood on alla 12 kuu. Väheväärtuslikud varad hõlmavad IT-tehnikat ja väiksemaid kontorisüsteemide esemeid. Renditähajaja määramisel kaalub juhtkond kõiki fakte ja asjaolusid, mis loovad majandusliku ajendi pikendamise võimaluse rakendamiseks või pikendamise võimaluse rakendamata jätmiseks. Pikendamise võimalused (või perioodid pärast lõpetamise võimalusi) on renditähajajale lisatud juhul, kui on väga tõenäoline, et renti jätkatakse (või ei lõpetata). Ettevõtte juhtkond hindab sündmusi ja asjaolude muutusi, mis on juhtkonna kontrolli all ja mõjutavad optioonide kasutamise tõenäosust. Näiteks juhul, kui lepingu pikendamise periood on muutunud (näiteks grupp on realiseerinud optiooni, mida varem peeti ebakindlaks, või grupp ei ole realiseerinud optiooni, mida varem peeti ebakindlaks).

Lepingute kohaselt ei ole grupil lepingute lõppedes rendivaral bilansilist maksumust.

Ettevõtte on kasutanud järgmisi standardiga lubatud praktilisi erandeid:

- alla 12-kuuse rendiperioodi pikkusega kasutusrendi lepingute kajastamine raamatupidamises lühiajaliste rentidena;
- väikese väärtusega varade rendilepingute välistamine;
- rendivarade mõõtmisega seotud esmaste otsuste kulude välistamine standardi esmasel kohaldamisel.

Ettevõtte rendib transpordivahendeid ning tasub rendimakseid andmeside eest. IFRS 16 rakendamisel analüüsis ettevõtte rentimisega seotud rendikohustusi, mis standardi IAS 17 „Rendid“ järgi olid varem klassifitseeritud kui kasutusrent. 31.12.2021 kehtivad rendilepingud on alla 12-kuulise katkestamise võimalusega või on renditavad varad väheolulise maksumusega, mistõttu 2021. aastal kasutusrente arvestuspõhimõtete muudatuse tulemusel kasutusõiguse varana ei kajastatud.

Müügitulu kliendilepingutelt

Müügitulu on tulu, mis tekib ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus. Müügitulu kajastatakse tehinguhinnas. Tehinguhind on kogutasu, mida ettevõttel on õigus saada lubatud kaupade või teenuste kliendile üleandmise eest ja millest on maha arvatud kolmandate isikute nimel kogutavad summad. Ettevõtte kajastab müügitulu siis, kui kontroll kauba või teenuse üle antakse üle kliendile.

Ettevõtte osutab lepingute alusel navigatsiooniteenust. Müügitulu teenuste osutamisest kajastatakse perioodil, mil teenuseid osutatakse.

Finantseerimise komponent

Ettevõttel puuduvad lepingud, kus periood kliendile lubatud kaupade või teenuste üleandmise ja kliendilt makse saamise vahel oleks pikem kui üks aasta. Seepärast ei korrigeeri ettevõtte tehinguhinda raha ajaväärtuse mõju järgi.

Intressitulu

Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt efektiivse intressimäära alusel koondkasumiaruandes finantstulude koosseisus.

Tööjõukulud

Tööjõukulud kajastatakse koondkasumiaruandes hetkel, kui ettevõttel on töötajate ees tekkinud kohustus. Tööjõukuludes kajastatakse töötajatele makstud palk koos sotsiaalmaksu (33%) ning töötuskindlustusmaksuga (0,8%) ning tehtud erisoodustused koos nendelt makstud tulumaksu (tulumaksumäär alates 01.01.2015 20/80) ja sotsiaalmaksuga.

Puhkusetasu kulu ning kohustuse suurus aruandeperioodi lõpus määratakse inventuuri käigus. Väljateenitud puhkusetasu kajastatakse koondkasumiaruandes tööjõukuludena ning võetakse finantsseisundi aruandes arvele lühiajalise kohustusena.

Ettevõtte tulumaks

Kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata Eestis mitte ettevõtte kasumit, vaid dividende. Maksustamise kontseptsiooni eripära järgi ei oma mõiste „varade ja kohustuste maksubaas“ majanduslikku sisu ning edasilükkunud tulumaksukohustust ega tulumaksuvara ei saa tekkida.

Dividendidelt arvestatavat ettevõtte tulumaksu kajastatakse tulumaksukuluna ja -kohustusena dividendide väljakuulutamise perioodi koondkasumiaruandes.

Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võiks kaasneda dividendide väljamaksmisega, on ära toodud lisas 15.

Alates 2018. aastast on võimalik dividendide väljamaksetele rakendada maksumäära 14/86. Seda soodsamat maksumäära saab kasutada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga. Kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendimakse arvestamisel on 2018 esimene arvesse võetav aasta.

Sihtfinantseerimine

Varade sihtfinantseerimist kajastatakse brutomeetodil. Sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse finantsseisundi aruandes arvele tema soetusmaksumuses, varade soetamise toetuseks saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse finantsseisundi aruandes pikaajalise kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustus tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul.

Tegevuskulude sihtfinantseerimisest saadud tulu kajastatakse koondkasumiaruandes proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Tulu kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, st saadud toetusi ja kompenseeritavat kulu kajastatakse koondkasumiaruandes eraldi ridadel. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et ettevõtte vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine toimub.

Sihtfinantseeringut kajastatakse lühiajalisena kui eeldatav tuluna kajastamine toimub järgneva 12 kuu jooksul. Ülejäänud finantseeringud kajastatakse pikaajalisena.

Rahavood

Rahavoogude aruanne koostatakse alates 01.01.2020 kaudsel meetodil. Raha ja selle ekvivalentidena käsitletakse rahavoogude aruandes finantsseisundi aruande kirjel „raha ja raha ekvivalentid“ kajastatud varasid.

Sündmused pärast aruandeperioodi

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid aruandeperioodi lõpu 31.12.2021 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid mis on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega. Sündmused pärast aruandeperioodi, mis ei oma mõju aruandeaasta kasumile ega seisuga 31.12.2021 varadele ja kohustustele, kuid mis mõjutavad oluliselt järgnevate perioodide tulemusi, on raamatupidamise aastaaruandes avalikustatud.

LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid

(eurodes)

	Lisa	31.12.2021	31.12.2020
Swedbank AS		10 022 895	6 399 594
Luminor Bank AS		320 341	33 937
SEB Pank AS		212 003	149 058
Kokku	3;7	10 555 239	6 582 589

LISA 3. Finantsinstrumendid

(eurodes)

	Lisa	31.12.2021	31.12.2020
Finantsvarad			
Raha ja raha ekvivalendid	2	10 555 239	6 582 589
Nõuded ostjate vastu	4	3 913 115	4 358 353
Finantsvarad kokku		14 468 354	10 940 942
Finantskohustused			
Võlakohustused	7	15 169 420	19 961 492
Muud lühiajalised kohustused	9	1 897 300	1 283 515
Finantskohustused kokku		17 066 720	21 245 007

Avalikustamise eesmärgil leitakse õiglane väärtus tulevaste lepinguliste rahavoogude diskonteerimisel turu intressimääraga, mis on kättesaadav ettevõtte sarnastele finantsinstrumentidele. Ettevõtte juhatuse hinnangul ei erine finantsseisundi aruandes korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvarade ja -kohustuste bilansilised väärtused 31.12.2021 ja 31.12.2020 seisuga oluliselt nende õiglasest väärtusest, kuna need tasutakse 12 kuu jooksul arvestatuna bilansi kuupäevast. Samuti ei erine pikaajaliste võlakohustuste õiglasest väärtusest oluliselt nende bilansilisest väärtusest, kuna nende intressimäärad vastavad turul kehtivatele intressimääradele.

Ettevõttel puuduvad õiglasest väärtusest mõõdetavad varad ja kohustused.

LISA 4. Nõuded ostjate vastu

(eurodes)

	Lisa	31.12.2021	31.12.2020
Ostjatelt laekumata arved		4 215 705	4 690 287
<i>sh seotud osapooltelt laekumata arved</i>		156 479	110 245
Ebatõenäoliselt laekuvad arved		-302 590	-331 934
Nõuded ostjate vastu	3	3 913 115	4 358 353

Aruandeaastal kanti ebatõenäoliselt laekuvaks nõudeid 109 euro (2020: 154 303 euro) ulatuses ja võeti tagasi varasematel perioodidel ebatõenäoliseks kantud nõudeid summas 31 968 eurot. Lootusetuks tunnistati ja kanti finantsseisundi aruandest välja nõudeid 109 euro (2020: 27 607 euro) ulatuses (lisainfo krediidiriski osas vt lisa 19).

LISA 5. Muud nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Maksude ettemaksed	173 803	85 280
Muud ettemaksed ja nõuded	101 647	67 934
Kasutusrendi ettemaksed	0	675
Kokku	275 450	153 889

LISA 6. Põhivara

Materiaalne põhivara (eurodes)

	Maa, hooned, ehitised ja nende tehnoloogia- süsteemid	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Lõpetamata investee- ringud	Kokku
Jääkmaksumus					
31.12.2019	8 236 660	5 109 069	465 373	57 044	13 868 146
Soetamine	0	0	0	239 156	239 156
Ümberklassifitseerimine	76 806	205 244	0	-282 050	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0	-3 360	-3 360
Arvestatud kulum	-274 119	-819 883	-67 293	0	-1 161 295
Jääkmaksumus					
31.12.2020	8 039 347	4 494 430	398 080	10 790	12 942 647
Soetamine	0	0	0	878 612	878 612
Ümberklassifitseerimine	151 355	208 632	0	-359 987	0
Arvestatud kulum	-279 957	-717 512	-56 224	0	-1 053 693
Jääkmaksumus					
31.12.2021	7 910 745	3 985 550	341 856	529 415	12 767 566
Seisuga 31.12.2019					
Soetusmaksumus	11 322 670	16 350 311	703 136	57 044	28 433 161
Akumuleeritud kulum	-3 086 010	-11 241 242	-237 763	0	-14 565 015
Seisuga 31.12.2020					
Soetusmaksumus	11 399 475	16 439 748	703 136	10 790	28 553 149
Akumuleeritud kulum	-3 360 128	-11 945 318	-305 056	0	-15 610 502
Seisuga 31.12.2021					
Soetusmaksumus	11 550 831	16 416 524	696 614	529 415	29 193 384
Akumuleeritud kulum	-3 640 086	-12 430 974	-354 758	0	-16 425 818

Immateriaalne põhivara
(eurodes)

	Lõpetamata		
	Tarkvara	investeering	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2019	11 656 294	1 420 700	13 076 994
Soetamine	0	2 913 711	2 913 711
Ümberklassifitseerimine	390 484	-390 484	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0
Arvestatud kulum	-4 108 312	0	-4 108 312
Jääkmaksumus 31.12.2020	7 938 466	3 943 927	11 882 393
Soetamine	0	1 895 640	1 895 640
Ümberklassifitseerimine	3 979 092	-3 979 092	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	-6780	-6780
Arvestatud kulum	-4 351 002	0	-4 351 002
Jääkmaksumus 31.12.2021	7 566 556	1 853 695	9 420 251
Seisuga 31.12.2019			
Soetusmaksumus	24 938 582	1 420 700	26 359 282
Akumuleeritud kulum	-13 282 288	0	-13 282 288
Seisuga 31.12.2020			
Soetusmaksumus	25 149 166	3 943 927	29 093 093
Akumuleeritud kulum	-17 210 700	0	-17 210 700
Seisuga 31.12.2021			
Soetusmaksumus	29 128 258	1 853 695	30 981 953
Akumuleeritud kulum	-21 561 702	0	-21 561 702

Aruandeaasta lõpul lõpetamata põhivara investeeringutena kajastatud summadest olulisema osa moodustab Tatci Finest B10 1 145 000 euro ja irdtorni tarkvara täiendus 669 000 euro ulatuses, eeldatav kasutuselevõtt 2022. aastal.

LISA 7. Völakohustused

(eurodes)

Völausaldaja	Völakohustuse jääk kokku	pikaajaline osa	lühiajaline osa	Intressimäär	Võlgnevuse lõpliku kustutamise tähtaeg
Seisuga 31.12.2020					
Swedbank AS	1 429 003	423 900	1 005 103	1,69%	18.05.2022
Swedbank AS	4 616 925	3 962 407	654 518	1,50%	04.09.2027
Swedbank AS	10 000 000	10 000 000	0	1,29%	05.11.2023
Eurocontrol	3 915 564	783 113	3 132 451	1,50%+ EURIBOR	31.03.2022
Kokku	19 961 492	15 169 420	4 792 072		

Seisuga 31.12.2021					
Swedbank AS	423 900	0	423 900	1,69%	18.05.2022
Swedbank AS	3 962 407	3 297 879	664 528	1,50%	04.09.2027
Swedbank AS	10 000 000	10 000 000	0	1,29%	05.11.2023
Eurocontrol	783 113	0	783 113	1,50%+ EURIBOR	31.03.2022
Kokku	15 169 420	13 297 879	1 871 541		

Ettevõttel on neli laenu, millest ühe laenulepingu tagatiseks on seatud hüpoteek ettevõtte kinnistule 639 116 euro ulatuses. Panditud vara bilansiline väärtus seisuga 31.12.2021 on 6 685 303 eurot. Teine, kolmas ja neljas laenuleping on tagatiseta. Swedbank esimene laen on fikseeritud intressimääraga 1,69%, teise laenu intress on fikseeritud viimase laenusumma kasutuselevõtmise hetkel ehk 1,50%, kolmanda laenu fikseeritud intress on 1,29%. Neljanda, Eurocontrol'i, laenu intress on 1,50% pluss EURIBOR. Laenu kajastamisel on lähtutud juhtkonna hinnangust, et nominaalne ja efektiivne intressimäär ei erine oluliselt.

2021. aasta laenuintressist 255 593 eurot (2020: 265 934 eurot) on kõik kajastatud koondkasumiaruandes finantskuluna.

Netovõlg
(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 2)	10 555 239	6 582 589
Lühiajalised võlakohustused	-1 871 541	-4 792 072
Pikaajalised võlakohustused	-13 297 879	-15 169 420
Netovõlg	-4 614 181	-13 378 903

Raha ja raha ekvivalendid (lisa 2)	10 555 239	6 582 589
Fikseeritud intressimääraga võlakohustused	-15 169 420	-19 961 492
Netovõlg	-4 614 181	-13 378 903

	Raha ja raha ekvivalendid	Võlakohustused tagasimaksega kuni 1 aasta	Võlakohustused tagasimaksega üle 1 aasta	Kokku
Netovõlg 01.01.2020	9 504 229	-1 632 380	-16 045 928	-8 174 079
Muutused	-2 921 640	0	0	-2 921 640
Tagastatud (+)/ saadud (-) laenud	0	-1 500 071	-783 113	-2 283 184
Laenu klassifitseerimine pikaajalisest lühiajaliseks	0	-1 659 621	1 659 621	0
Netovõlg 31.12.2020	6 582 589	-4 792 072	-15 169 420	-13 378 903
Muutused	3 972 650	0	0	3 972 650
Tagastatud (+)/ saadud (-) laenud	0	4 792 072	0	4 792 072
Laenu klassifitseerimine pikaajalisest lühiajaliseks	0	-1 871 541	1 871 541	0
Netovõlg 31.12.2021	10 555 239	-1 871 541	-13 297 879	-4 614 181

LISA 8. Võlad töövõtjatele

(eurodes)

Kohustuse liik		Algjäak	Muutus	Lõppjäak
Väljamaksmata puhkusekohustus ja lahkumishüvitised	2021	293 327	-106 318	187 009
	2020	545 529	-252 202	293 327
Väljamaksmata preemiaeraldise lühiajaline osa	2021	0	521 168	521 168
	2020	1 201 773	-1 201 773	0
Väljamaksmata preemiaeraldise pikaajaline osa	2021	0	0	0
	2020	619 073	-619 073	0
Kokku 31.12.2021		293 327	414 850	708 177
Kokku 31.12.2020		2 366 375	-2 073 048	293 327

Puhkusekohustusena on näidatud välja teenitud, kuid kasutamata puhkusepäevade eest makstav puhkusetasu koos selle pealt makstava 33% sotsiaalmaksu ja 0,8% töötuskindlustusmaksuga.

Puhkusekohustuse väljamaksed toimuvad töötajate puhkusele minekul.

2021. aastal moodustati preemiareserv, mida kajastatakse lühiajalisena.

LISA 9. Muud lühiajalised kohustused

(eurodes)

	Lisa	31.12.2021	31.12.2020
Tarnijatele tasumata arved	3	1 877 824	1 267 346
Maksuvõlad		409 470	430 874
<i>Käibemaks</i>		0	0
<i>Sotsiaalmaks</i>		244 478	257 091
<i>Üksikisiku tulumaks</i>		133 277	137 185
<i>Töötuskindlustusmakse</i>		16 356	16 815
<i>Kogumispension</i>		12 788	13 611
<i>Erijuhtude tulumaks</i>		2571	6172
Viitintress	3	14 540	15 963
Muud lühiajalised kohustused	3	4 936	206
Kokku		2 306 770	1 714 389

LISA 10. Omakapital

Aktsiakapital

Aktsiate arv 31.12.2021 oli 1 011 294 (31.12.2020: 511 294), aktsiate keskmiseks arvuks kujunes aruandeaastal 1 011 294 (2020: 511 294). 2021. aastal lasti välja ja märgiti 500 000 uut aktsiat. Aktsia nimiväärtuseks on 10 eurot ning see koosneb lihtaktsiatest. Kõik aktsiad kuuluvad Eesti Vabariigile.

Aktsiaseltsi miinimum aktsiakapital on 5 112 940 eurot ja maksimum aktsiakapitaliks 20 451 760 eurot. Iga lihtaktsia annab omanikule õiguse saada dividende ja ühe hääle üldkoosolekul.

Kohustuslik reservkapital

Aruandeaastal püsis reservkapitali suurus muutumatuna 511 294 euro tasemel (samuti ka aastal 2020), mis on reservkapitali põhikirjaga ja õigusaktidega nõutav suurus.

Ülekurss

2021. aastal aktsiakapitali suurendamisel tekkis ülekurss 10 eurot aktsia kohta kogusummas 5 000 000 eurot.

LISA 11. Müügitulu põhitegevusest

Müügitulu teenuste lõikes

(eurodes)

Teenuse liik	2021	2020
Navigatsiooniteenus (EMTAK 52239), sh	17 103 438	14 134 974
<i>marsruudi navigatsiooniteenus</i>	15 740 164	13 162 639
<i>terminali navigatsiooniteenus</i>	1 363 274	972 335
Konsultatsiooniteenus (EMTAK 52239)	1 703	7 947
Kokku	17 105 141	14 142 921

Navigatsiooniteenus klientide lõikes

(eurodes)

Klient	2021		2020	
	marsruudi navigatsiooniteenus	terminali navigatsiooniteenus	marsruudi navigatsiooniteenus	terminali navigatsiooniteenus
Air China	2 006 322	0	1 212 662	0
Finnair OÜ	899 323	81 366	1 005 722	89 269
China Eastern	768 049	0	490 422	0
Lufthansa	577 349	0	490 140	0
ASL Airlines Belgium	538 815	37 204	331 498	0
Emirates Intl	479 813	0	237 425	0
Korean Airlines	432 534	0	420 180	0
Air China Cargo Ltd	397 883	0	390 280	0
Air Baltic	395 895	305 863	371 448	267 652
KLM	390 582	0	541 673	0
Muud kliendid	8 853 599	938 841	7 671 189	615 414
Kokku	15 740 164	1 363 274	13 162 639	972 335

LISA 12. Tööjõukulud

(eurodes)

	2021	2020
Tööjõukulud	-8 831 688	-9 207 931
Sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks	-2 974 997	-3 097 877
Erisoodustused koos maksudega	-163 996	-253 303
Kokku	-11 970 681	-12 559 111

Töötajate keskmine arv aruandeaastal oli 176 (2020: 199), millest töölepingu alusel töötavate isikute keskmine arv oli 172 (2020: 196) ja juriidilise isiku juhtorgani liikmete keskmine arv oli 4 (2020: 3).

LISA 13. Kaubad, toore, materjal ja teenused

(eurodes)

	2021	2020
Seadmete hooldekulud	-1 130 617	-1 134 639
Teenused	-139 220	-508 057
Meteoinformatsioon	-363 734	-383 392
Seadmete eksploatatsioonikulud	-228 555	-97 785
Kaubad, materjalid, energia	-209 871	-199 064
Kindlustuskulud*	-264 472	-216 135
Julgestuskulud	-40 217	-41 559
Kommunikatsioonikulud	-89 466	-95 884
Vahendid	-22 249	-28 478
KOKKU	-2 488 401	-2 704 993

* Kindlustuskuludest 94,62% (2020: 93,56%) moodustab 650 miljoni euro (2019: 650 miljoni euro) suuruse limiidiga vastutuskindlustuse lepingu eest makstud kindlustuspreemia.

LISA 14. Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2021	2020
Koolituskulud	-202 504	-165 042
Lähetuskulud	-72 286	-111 267
Rendikulud	-369 393	-466 461
Muud ärikulud	-224 127	-408 533
Hoonete, ruumide, rajatiste korrashoid	-197 736	-192 628
Töökeskkonna kulud	-37 255	-42 553
Transpordikulud	-15 531	-12 635
KOKKU	-1 118 832	-1 399 119

LISA 15. Tulumaks

Ettevõtte kogu jaotamata kasum seisuga 31.12.2021 moodustas 2 870 464 eurot (31.12.2020: 6 324 649 eurot). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võib kaasneda kogu jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena, on 475 587 eurot, seega netodividendidena oleks võimalik välja maksta 2 394 877 eurot. Eelmisel aastal olid vastavad näitajad 1 166 424 eurot ning 5 158 225 eurot. Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja 2021. aasta koondkasumiaruandes kajastatava dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2021.

LISA 16. Sihtfinantseerimine

(eurodes)

	2021	2020
Sihtfinantseerimise kohustus perioodi alguses	2 001 780	1 169 634
Juurde tulnud	-1 242 741	2 119 770
Tegevuskulude tulu	-65 981	-847 122
Põhivara tulu	-440 502	-440 502
Sihtfinantseerimise kohustus perioodi lõpus	252 556	2 001 780
sh lühiajaline osa	220 611	1 699 373
sh pikaajaline osa	31 945	302 407
sh kuni 6 k	195 037	1 479 122
6–12 k	25 574	220 251
1–2 a	31 945	302 407

2021. aastal vahendasime edasi 2020. aastal laekunud GOF 2.0 sihtfinantseeringut summas 1 258 871 eurot ja laekus tegevuskulude katteks 16 130 eurot, mis on kajastatud real „Juurde tulnud.“

LISA 17. Tehingud seotud pooltega

Ettevõtte aktsiad kuuluvad 100% Eesti Vabariigile. Ettevõtte aruande koostamisel on loetud seotud poolteks juhatuse ja nõukogu liikmeid ning muud ettevõtteid, kelle üle nimetatud isikutel on oluline mõju. Samuti on loetud seotud poolteks kõik üksused, kus riigil on kontroll või valitsev mõju. Ettevõtte avalikustab tehingud riigi kontrolli või valitseva mõju all olevate lennundusettevõtetega.

(eurodes)

Seotud pool	Aasta	Varad	Kohustused	Äritulud	Ärikulud
Riigi kontrolli või valitseva mõju all	2021	54 194	17 657	249 497	95 963
lennundusettevõtted	2020	8627	10 688	88 507	95 537

Kõik tehingud seotud pooltega on sooritatud turutingimustel ning nõuetes seotud pooltega ei ole tehtud allahindlusi aruande- ega võrdlusperioodil.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasuna ja palgana 384 077 eurot (2020: 252 629 eurot). Nõukogu ja auditikomitee liikmetele arvestati aasta jooksul nõukogu liikme tasudena ning nõukogu juurde moodustatud auditikomitees osalemise eest kokku 31 313 eurot (2020: 29 338 eurot).

Juhatusel liikmetega sõlmitud lepingute kohaselt on ettevõttel kohustus maksta kompensatsiooni olenevalt lepingu lõpetamise alustest kuni kolme kuu teenistustasu ulatuses. Kuna selle kohustuse realiseerumine ei ole tõenäoline, pole seda reservina kajastatud.

LISA 18. Olulised raamatupidamishinnangud

Aastaruande koostamisel on kasutatud mitmeid raamatupidamishinnanguid ja eeldusi, mis mõjutavad aruandes kajastatud varasid ja kohustusi. Kuigi nimetatud hinnangud on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, ei pruugi need kokku langeda hilisema tegeliku tulemusega. Muudatusi juhtkonna hinnangutes kajastatakse muudatuse toimumise perioodi koondkasumiaruandes. Alljärgnevad hinnangud omavad suurimat mõju käesoleva raamatupidamise aastaruandes kajastatud finantsteabele.

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kasuliku eluea hindamine

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kasuliku eluea määramisel lähtutakse juhtkonna hinnangust vara tegeliku kasutamise perioodi kohta. Senine kogemus on näidanud, et varade tegelik kasutusaeg on mõnikord osutunud mõnevõrra pikemaks kui varade hinnanguline eluiga. Seisuga 31.12.2021 jääkväärtusega null kasutuses olevate põhivarade soetusmaksumus on kokku 10 176 538 eurot (31.12.2020: 9 392 832 eurot).

Kõikide varade amortisatsioonimäära muutmine ühe aasta võrra mõjutaks koondkasumit 777 000 euro võrra.

Aruandeperioodi jooksul ei rakendatud kiirendatud amortisatsiooniarvestust. Juhtkonna hinnang varade kasuliku eluea muutuse kohta on kajastatud aastaruandes edasiulatavalt. Hinnangu muudatusena suurenes ettevõtte amortisatsioonikulu ning mõju perioodi koondkasumile on 0 eurot (2020: 19 376 eurot).

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kaetava väärtuse hindamine

Juhtkond hindas võimalike põhivara ja lõpetamata investeringute väärtuse langusele viitavate asjaolude esinemist. Lennuliikluse maht oli Covid-19 viirusest tingitud kriisi tõttu 2020. ja 2021. aastal oluliselt madalam kriisi eelsest perioodist. Tuginedes aruande koostamise ajal kehtinud hinnangutele lennuliikluse taastumise osas, ning arvestades rakendusmäärusega ((EL) 2020/1627, 3. november 2020) Covid-19 pandeemiast põhjustatud erakorraliste meetmete kohta ühtse Euroopa taeva algatuse tulemuslikkuse kava ja tasude süsteemi kolmandaks võrdlusperioodiks (2020–2024), millega võimaldatakse 2020. ja 2021. aasta ühikumäärade suurendamine jaotatuna alates 2023. aastast viiele kalendriaastale, on finantsprognoside alusel koostatud vara väärtuse test ning vara väärtuse langust ei tuvastatud.

LISA 19. Finantsriskide juhtimine

Ettevõtte finantsriskide juhtimiseks on väljatöötatud finantsriskide juhtimise kord, mis reguleerib järgmiste ettevõtte majandustegevusega seotud finantsriskide juhtimist: likviidsusrisk, krediidirisk, valuutarisk ja intressirisk. Riskijuhtimises ei ole võrreldes eelmiste perioodidega olulisi muutusi toimunud. Kapitali juhtimisel arvestatakse vabariigi valitsuse määrusi, millega iga-aastaselt määratakse kindlaks omanikule makstavate dividendide määr või summa.

Ettevõtte finantsriskide juhtimisel on tähtsaimad eesmärgid tähtsuse järjekorras:

- likviidsus;
- kapitali säilimine;
- tulu teenimine.

Tuletisinstrumente tohib kasutada ainult riskide maandamiseks, kuid neid ei olnud ettevõtte aruandega võrdlusperioodil kasutanud.

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk on risk, et ettevõtte ei suuda oma finantskohustusi täita rahavoo puudujäägi tõttu. Ettevõttel peab olema kolme tööpäeva jooksul rahana kasutatav vähemalt jooksva kuu väljaminekute suurune summa, arvestamata ühekordseid tavalisest oluliselt suuremaid väljaminekuid. Lühiajaliste tähtajaliste investeringute tegemisel peab olema tagatud likviidsus ka ühekordsete tavalisest oluliselt suuremate väljaminekute õigeaegseks tasumiseks. Likviidsusrisiki maandamiseks kasutab ettevõtte eri finantseerimisallikaid, milleks on pangalaen, arvelduslaenu võimalus ning ostjate nõuete pidev seire.

Olemasolevate finantskohustuste lunastustähtajad järgnevate aastate kaupa on järgmised:

Seisuga 31.12.2021 (eurodes)	kuni 6 kuud	6–12 kuud	1–2 aastat	2–5 aastat	üle 5 aasta	Diskonteerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (lisa 3; 7)	1 637 572	425 417	10 839 759	2 160 271	540 068	15 603 087	15 169 420
Võlad tarnijatele ja muud võlad (lisa 3; 9)	1 897 300	0	0	0	0	1 897 300	0
Kokku	3 534 872	425 417	10 839 759	2 160 271	540 068	17 500 387	15 169 420

Seisuga 31.12.2020 (eurodes)	kuni 6 kuud	6–12 kuud	1–2 aastat	2–5 aastat	üle 5 aasta	Diskonteerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (lisa 3; 7)	2 528 863	2 517 441	2 062 270	12 279 940	1 260 158	20 648 672	19 961 492
Võlad tarnijatele ja muud võlad (lisa 3; 9)	1 283 515	0	0	0	0	1 283 515	0
Kokku	3 812 378	2 517 441	2 062 270	12 279 940	1 260 158	21 932 187	19 961 492

Likviidsusrisiki juhtimisel on ettevõtte võtnud konservatiivse hoiaku, säilitades piisava hulga rahaliste vahendite olemasolu, et olla võimeline täitma oma finantskohustusi igal ajahetkel. Pidev rahavoogude planeerimine ja kontroll on ettevõtte igapäevase likviidsusrisiki juhtimise olulised osad. Oleme

seisukohal, et olemasolev rahaline puhver ja sanktsioonide alt välja jäänud riikide liikluse mahu teenindamine võimaldavad ettevõttel täita oma finantskohustusi igal ajahetkel.

Lisateavet maksetähtaegade kohta on toodud lisades 7–9.

Krediidirisk

Ettevõtte krediidirisk sisaldab võimalikku kahju, mis tekib äripartnerite suutmatusest täita oma kohustusi.

Ettevõtte kasutab krediidiriski juhtimiseks reitinguagentuuride Moody's ja Standard&Poor's reitinguid. Ettevõtte raha paigutamiseks eri võlainstrumentidesse on kehtestatud kindlad kriteeriumid emitendi valiku tegemiseks ja mahupiirangud (kogurisk ühe emitendi suhtes võib ulatuda maksimaalselt 60%-ni ettevõtte rahalistest vahenditest), samuti on määratletud lubatavad investeerimispiirkonnad (Eesti ja OECD liikmesriigid).

Võttes arvesse, et ettevõtte müügitulu koosneb navigatsiooniteenuse osutamisest lennufirmadele ning kuna navigatsiooniteenus on oma iseloomult lennufirmadele nende äritegevuses eluliselt vajalik (ilma teenust kasutamata ei ole lennuoperatsioonid võimalikud), siis on krediidirisk oluline vaid lennuettevõtete pankrotistumise korral. Olenemata Covid-19 põhjustatud kriisist on ettevõtte krediidikahjumid aruandeaastal ning võrdlusperioodil olnud väga madalad. Seisuga 31. detsember 2021 ja 31. detsember 2020 oli nõuete allahindlus ebaolulise mõjuga.

Krediidiriski madala taseme ostjatega arveldamisel tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuse eest võlgu. Aastaruande koostamise hetkeks on laekunud 96% aasta lõpu seisuga üleval olnud nõuetest.

Nõuded ostjate vastu maksetähtaegade lõikes

(eurodes)

	31.12.2021		31.12.2020	
Maksetähtaeg saabumata	3 801 329	90,2%	4 387 716	93,5%
Üle tähtaja 1–30 päeva	88 246	2,1%	22 305	0,5%
Üle tähtaja 31–60 päeva	24 401	0,6%	9 581	0,2%
Üle tähtaja 61–90 päeva	7 159	0,2%	9 847	0,2%
Üle tähtaja 91–120 päeva	9 299	0,2%	11 208	0,2%
Üle tähtaja 121–180 päeva	11 426	0,3%	6 368	0,1%
Üle tähtaja üle 180 päeva	273 845	6,4%	243 262	5,2%
Nõuded ostjate vastu kokku*	4 215 705	100%	4 690 287	100%

(lisad 3;4)

* Nõuded ostjate vastu sisaldavad ebatõenäoliselt laekuvaid nõudeid

Olenemata Covid-19 kriisist tulenevatest raskustest on lennuetevõtte seni täitnud nõudeid olulises osas korrektset.

Kogu krediidiriski väljendav nõuete ja deposiitide summa on 14 743 805 eurot (2020: 11 094 831 eurot, vt lisad 2–5).

Kuigi raha ja raha ekvivalendid kuuluvad samuti IFRS 9 oodatava krediidikahjumi mudeli alla, siis tuvastatud väärtuse langus oli ebaoluline 31. detsember 2020 ja 31. detsembri 2021 seisuga.

Arvelduskontode jaotus erinevate krediidireitingutega pankade vahel

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Pankades, mis omavad Moody's krediidireitingut AA3	10 555 239	6 582 589
Krediidiriskile avatud summa arvelduskontodest kokku (lisa 2)	10 555 239	6 582 589

Tururisk

Tururiski alla kuuluvad valuuta ja intressirisk.

Valuutarisk

Valuutarisk on risk, et finantsinstrumentide õiglase väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus vahetuskursi muutuste tõttu. Ettevõtte olulisem arveldusvaluuta on euro, mistõttu ei hinda ettevõtte valuutariski oluliseks. Varadest ja kohustustest tulenevad valuutariskid tuleb maandada, kui avatud netopositsioon samas valuutas ületab 63,9 tuhat eurot. Ettevõttel ei olnud aruandeperioodi ja ka eelneva perioodi lõpu seisuga olulisi avatud välisvaluuta positsioone. Valuutariski vältimiseks toimub arvete väljastamine müügitulu osas eurodes.

Intressirisk

Intressimäära risk on risk, et finantsinstrumentide õiglase väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus turu intressimäära muutuste tõttu. Rahavoogude intressimäära risk tekib ettevõtte ujuva intressimääraga võlakohustustest ning seisneb ohus, et finantskulud suurenevad, kui intressimäärad tõusevad. Ettevõtte pikaajalised kohustused on fikseeritud intressimääraga. Varade intressirisk lühiajaliste rahapaigutuste puhul on maandatud ettevõtte kavatsusega hoida soetatud finantsvarad nende lunastustähtajani. Intressiriski võtmine on lubatud investeerimisel lühiajalistesse instrumentidesse, millesse investeerimiseks on seatud mahulised piirangud.

Kapitali juhtimine

Ettevõtte haldab kapitalina kogu omakapitali. Ettevõtte põhieesmärk kapitali juhtimisel on tagada ettevõtte jätkusuutlikkus. Omanik on seadnud eesmärgi hoida omakapitali osakaal varadest vahemikus 40–45%. Otsused võõrkapitali kaasamise kohta tehakse rahavoogude prognoosi alusel. Ettevõtte kõik aktsiad kuuluvad riigile. Otsused dividendide maksmise kohta teeb omanik, võttes arvesse ettevõtte majandustulemusi, arenguplaane aga ka majanduskeskkonna arengut Eestis ja sihtturgudel. Kapitali haldamise eesmärgina võrreldakse tegelikku omakapitali tootlikkust eesmärgiks seatuga: võttes arvesse jätkuvat Covid-19 mõju lennundussektorile ja erakorraliste meetmete rakendamist 2021. aastal, lõpetas ettevõtte kahjumiga ning seatud eesmärgi kapitali tootlusele ei täidetud.

Õiglane väärtus

Avalikustamise eesmärgil leitakse õiglane väärtus tulevaste lepinguliste rahavoogude diskonteerimisel turu intressimääraga, mis on kättesaadav ettevõtte sarnastele finantsinstrumentidele. Ettevõtte juhatuse hinnangul ei erine finantsseisundi aruandes korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvarade ja -kohustuste (vt ka lisa 3) bilansilised väärtused 31.12.2021 ja 31.12.2020 seisuga oluliselt nende õiglasest väärtusest, kuna need tasutakse 12 kuu jooksul arvestatuna bilansi kuupäevast. Samuti ei erine pikaajaliste laenude ja võlakohustuste õiglasel väärtused oluliselt nende bilansilisest väärtusest, kuna nende intressimäärad vastavad turul kehtivatele intressimääradele.

LISA 20. Sündmused pärast aruandekuupäeva

Vastuseks Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu 24. veebruaril 2022, võttis Euroopa Liit vastu piiravad meetmed, millega keelatakse Euroopa Liidu õhuruumi kasutamine kõigile Venemaa lennuettevõtjatele, Venemaal registreeritud õhusõidukitele ja samuti kõigile mitte-Venemaal registreeritud õhusõidukitele, mis kuuluvad või on prahitud või muul viisil kontrollitud mis tahes Venemaa füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse poolt. Keelatud on Euroopa Liidu territooriumile sisenemine, väljumine ja ülelend ning ka maandumine ja õhku tõusmine Euroopa Liidu territooriumil asuvatelt lennuväljadelt.

Need meetmed põhjustavad lennuliikluse vähenemist Euroopa Liidu territooriumi kohal olevas õhuruumis, sealhulgas Eesti õhuruumis. Venemaa on vastu sanktsioonina keelanud Euroopa Liidu ja teiste sanktsioonidega ühinenud riikide õhusõidukite ülelennu Venemaa territooriumist.

Piirangute mõju ja kestvust lennuliikluse voogudele on keeruline hinnata. Mõju ulatus ei tohiks siiski olla võrreldav lennuliikluse vähendamisega, mis tulenes Covid-19 pandeemia puhangust 2020 aasta märtsis. Seetõttu on otsustatud säilitada olemasolevad rakendusmeetmed ja protsessid kolmanda perioodi tulemuslikkuse kavade rakendamiseks kavandatud korras.

Oleme praegu seisus, kus on keerulisem prognoosida lähitulevikku kui vaadata kaugemale. Kolme kuni viie aasta perspektiivis lennuliiklus taastub ja ettevõtte peab olema valmis, et tulla toime taas kasvavate lendude mahtudega. Sanktsioonide alt välja jäänud riikide liikluse mahud võimaldavad teenuse osutamist, võetud kohustuste täitmist ja planeeritud investeerimistegevust kavandatud plaanide kohaselt.

Olenemata keerulisest maailma geopoliitilisest olukorrast oleme mõõdukalt optimistlikud ja ootame 2022. aastal teisel poolaastal liiklusvoogude taastumise jätkumist.

Kahjumi katmise ettepanek

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2021. majandusaasta kahjum on 3 454 185 eurot.

Juhatus teeb üldkoosolekule ettepaneku Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi kahjum katta järgmiselt:

- aruandeaasta kahjumiga vähendada eelmiste aastate jaotamata kasumit summas 3 454 185 eurot;
- peale aruandeaasta kahjumi lisamist jaotamata kasumile on ettevõtte jaotamata kasum summas 2 870 464 eurot;
- varasemate perioodide jaotamata kasumist dividende mitte maksta.

Ivar Värk

juhatuse esimees

Jaanus Selge

juhatuse liige

Üllar Salumäe

juhatuse liige

Meelis Kruusmann

juhatuse liige

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Lennuliiklusteeninduse Aktsiatselti aktsionäridele

Arvamus

Meie arvates kajastab raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt Lennuliiklusteeninduse Aktsiatselti (Ettevõtte) finantsseisundit seisuga 31. detsember 2021 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finants tulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Mida me auditeerisime

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne sisaldab:

- finantsseisundi aruannet seisuga 31. detsember 2021;
- koondkasumiaruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- omakapitali muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta; ja
- raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad olulisi arvestuspõhimõtteid ja muud selgitavat infot.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (ISA-d). Meie kohustused vastavalt nendele standarditele on täiendavalt kirjeldatud meie aruande osas „Audiitori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga“.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Sõltumatus

Oleme Ettevõtte sõltumatu kooskõlas Rahvusvahelise Arvestusekspertide Etikakoodeksi Nõukogu (IESBA) poolt välja antud kutseliste arvestusekspertide rahvusvahelise etikakoodeksiga (sealhulgas rahvusvahelised sõltumatuse standardid) (IESBA koodeks). Oleme täitnud oma muud etikaalased kohustused vastavalt IESBA koodeksile.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet (kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet).

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni, sealhulgas tegevusaruannet (tegevusjuhi pöördumist, ülevaadet ettevõtte, COVID-19 mõju lennundusele ja ettevõtte, strateegiat ja eesmärgi, ettevõtte juhtimist, majandustulemusi ning teenuseid ja valdkondi).

Raamatupidamise aastaaruande auditeerimise käigus on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon sisaldab olulisi vasturääkivusi raamatupidamise aruandega või meie poolt auditi käigus saadud teadmistega või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Tegevusaruande osas teostasime ka auditortegevuse seaduses sätestatud protseduurid. Nimetatud protseduuride hulka kuulub kontroll, kas tegevusaruanne on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega ning on koostatud raamatupidamise seaduse nõuete kohaselt.

Tuginedes auditi käigus tehtud töödele, on meie arvates:

- tegevusaruandes toodud informatsioon olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega selle aasta osas, mille kohta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud; ja
- tegevusaruanne koostatud raamatupidamise seaduse nõuete kohaselt.

Pidades silmas auditi käigus saadud teadmisi ja arusaamu Ettevõtte ja selle keskkonnast, oleme lisaks kohustatud avaldama, kui oleme tuvastanud olulisi väärkajastamisi tegevusaruandes, millest saime teadlikuks enne käesoleva auditi aruande kuupäeva. Meil ei ole sellega seoses midagi välja tuua.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, ja sellise sisekontrollisüsteemi rakendamise eest, nagu juhatus peab vajalikuks, võimaldamaks pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud hindama Ettevõtte jätkusuutlikkust, avalikustama vajadusel infot tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse printsiipi, välja arvatud juhul, kui juhatus kavatses Ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub realistlik alternatiiv eelnimetatud tegevustele.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad Ettevõtte finantsaruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja auditi aruanne, mis sisaldab meie arvamus. Kuigi põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, ei anna ISA-dega kooskõlas läbiviitud audit garantii, et oluline väärkajastamine alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Kooskõlas ISA-dega läbiviitud auditi käigus kasutame me kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi. Samuti me:

- tuvastame ja hindame riske, et raamatupidamise aastaaruandes võib olla olulisi väärkajastamisi tulenevalt pettusest või veast, kavandame ja teostame auditiprotseduure vastavalt tuvastatud riskidele ning kogume piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali meie arvamuse avaldamiseks. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada varjatud kokkuleppeid, võltsimist, tahtlikku tegevust, väärsitiste tegemist või sisekontrollisüsteemi eiramist;
- omandame arusaama auditi kontekstis asjakohasest sisekontrollisüsteemist, selleks, et kujundada auditiprotseduure sobivalt antud olukorrale, kuid mitte selleks, et avaldada arvamus Ettevõtte sisekontrollisüsteemi tõhususe kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute ja nende kohta avalikustatud info põhjendatust;
- otsustame, kas juhatuse poolt kasutatud tegevuse jätkuvuse printsiip on asjakohane ning kogutud auditi tõendusmaterjalil põhjal on olulist ebakindlust põhjustavaid sündmusi või tingimusi, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust Ettevõtte jätkusuutlikkuses. Kui me järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud oma auditi aruandes juhtima tähelepanu infole, mis on selle kohta avalikustatud raamatupidamise aastaaruandes, või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerime oma arvamus. Meie järeldused tuginevad auditi aruande kuupäevani kogutud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski põhjustada Ettevõtte tegevuse jätkumise lõppemist;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab toimumud tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame infot nendega, kelle ülesandeks on Ettevõtte valitsemine, muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning oluliste auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas auditi käigus tuvastatud oluliste sisekontrollisüsteemi puuduste kohta

Janno Hermanson
Vandeauditor, litsents nr 570

Märten Padu
Vandeauditor, litsents nr 513

AS PricewaterhouseCoopers
Tegevusluba nr 6
Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn

25. märts 2022
Tallinn, Eesti